53

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

КIиранди 24 май № 42 (2254) 1959 шо

Мах 20 кеп.

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГIалгIайн областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIайн АССР-а Лаккхеьарча Совета а орган

Берригача советски мехкара къахьегамхой санна, дегаш чIоагIа гIоздаьнна, балха тIа керда толамаш доахаш накъа болх вай республикера къахьегамхой июнь бетта хургйолча ССКП Централни Комитета Пленума.

Беррига низ—балха планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а яра!

ССКП ЦК ПЛЕНУМА СИЙНА

Бокъонца накъа гIо ССКП ЦК Пленума

ЧIоагIа раьза хинна тIаийцар советски наха промышленностеи строительствеи комплексни механизации производстве автоматизации юкъейоалаярах, поточни линеш яхкарах, дIахо а промышленни производствои строительствои шерье а, арахеца продукци дикагIа хилийта а, продукцеги строительствоги дIабода мах лохбе а лерхIаш. ССКП XXI съездо даь соцамаш кхоачашдара де дезача гIулаккхех цола дош цувца июнь бетта 24 дийнахь ССКП Централни Комитета Пленум гулъярах бола хоам.

Берригача советски мехка санна, шерра яьржай вай республикерча заводашка, фабрикашка, мехкдаьттан промыслашка, колхозашка, совхозашка Централни Комитета Пленума даха доагIача тайпара накъа дахара духьа йолаяь социалистически яхь. Къахьегама овсарле лакхъяр, продукци арахецилга шердар, продукцега цIабода мах лохбар, дикагIа йола продукци арахецар — уж да социалистически яхье дакъалоацараша шоашта хьалхашка оттадаь декхараш.

Вай республикерча къахьегамхошта юкъе ССКП Централни Комитета Пленума сийна йола социалистически яхь йоалаяьр дукхача хана цензхьалха латта предприяти аьнна цIи дIаяха йола химически завода коллектив я.

Химзаводахошка дош деннад ах шера план ханал хьалха, ЦК Пленум хьаеллача ценга кхоачашъе, планал совгIа Даьхенна массехк миллион сома маьха продукци яла, къахьегама, овсарле дикка лакхъе.

Химически завода коллектива кхайкарал чIоагIа къоабалдаь тIаийцад Нохч-ГIалгIайчен берригача къахьегамхоша. БIаьш йола республикера заводаш, фабрикаш, мехкдаьттан промыслови кооперацен артелаш, колхозаш, совхозаш я хIанз Пленума сийна яхье яьнна а керда социалистически цекхараш тIаийца а.

Централни ремонтно-механически завода коллективо дош деннад керда мехкдаьттан оборудовани арахецара а ехача оборудованена ремонт яра а йола ах шера план Централни Комитета Пленум хьаеллача ценга кхоачашъе а Пленума сийна планал совгIа 200 эзар сома маьха продукци яла а. Цул совгIа къахьегама овсарле планагIа лаьрхIачул 3 процент лакхъе а продукцега дIабода мах 5 процент лохбе а лаьрхIад завода коллективо.

«Малгобекнефть» яхача нефтеуправлене цхьоалагIча промысла коллективо дош деннад ах шера йола мехкдаьтта даккхара план июнь бетта 10-ча ценга кхоачашъе а Даьхенна планал совгIа дуккха а тоннаш «Iаьржа дошув» дала а.

Пленума сийна цу тайпара керда социалистически цекхараш тIаийца коллективаш цукха а я вай республике. Цар дош деннад семилеткан хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъе, комплексни механизации автоматизации ю, къахьегама овсарле лакхъе, продукцега дIабода мах лохбе, арахеца продукци дикагIа хургйола гIулакхаш вIаштIехьдаха.

Промышленни предприятеша санна Пленума сийна керда, социалистически декхараш тIаийцад Нохч-ГIалгIайчен юртбоахама къахьегамхоша а. Хьамсара Коммунистически партен XXI съездо хьийхача наькъаца семилеткан сийлахь-йоккха план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь а йоаржаяь, юртбоахама деррига цоакъош кхы а чIоагIагIа дегIадоаладар духьа тIагIертта къовсам лоаттабеш ба уж.

Из къаьгга хьагойт Наурски районерча комсаш лелаерашкара араданнача хоача патриотически гIулакхо. Хьалххе денз дика къахьегарца белгалбаьнна болча цу районерча комсаш лелаераша шоаш вай республикерча берригача юртбоахама къахьегамхошка даьча кхайкарал тIа йоах: «ССКП XXI съездо яххача тайпара комсаш йоахилга лакхдара дешаш дийца а дийца. 1959 шера керда социалистически декхараш тIаэц оаха: 1785 гектара тIа керда комсаш дIайогIа, комсаш нийлха йолча 877 гектара тIа комсаш тIайогIа, 10 эзар тонн комсаш укх шера чуя а паччахьалкхенга йохка а.

Пленума сийна иштта керда социалистически декхараш тIаийцад кхыйолча дукхача колхозашеи совхозашеи а. Цар дош деннад дIадийнача ялаташта де доагIача тайпара гIулакх де, шортта хьайбашта цоакъар Iалашде, дIадийна ка бола ялат чуэцара ханнахьа кийчо е, цул совгIа укх шерара деррига юртбоахама балхаш ханнахьа чакхдаха.

Вай республикерча заводий, фабрикай, мехкдаьттан промыслай, колхозий, совхозий коллективаш чуйнна ССКП XXI съездо советски халкъа хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеш йоахк. XXI съезд хинначул тIехьагIа дIадахача бетташка дика балхаш цаьд царех дукхагIа яраша. Республикан промышленносто биъ бетта план 104,1 процент кхоачашъяьй. Къаьстта дика болх баьб цу бетташка мехкдаьтта доаккхача, газови, химически промышленноста предприятеша.

Цхьабакъда, 20-нел дукхагIа я вай республике шоай биъ бетта планаш кхоачаш а ца еш, шоашкара йоагIа продукци пачхьалкхенна дIа а ца луш йола предприятеш. Царна юкъе я Наьсарера кирпишкий завод, Первомайски леспромхоз, иштта кхыйола предприятеш а. Цу предприятеша шоай биъ бетта йола план кхоачаш ца яр бахьан долаш 8 миллион сома маьха продукци Даьхенга дIа ца кхоачаш йисар.

Цу гIулакха бехке бараш ба предприятеша шоай планаш а социалистически декхараш а кхоачаш миштацу ца хьожаш багIа боахама а партийни профсоюзни организацей а кулгалхой.

ХIанз укх сахьате вай республикерча ерригача партийни, советски, профсоюзни организацешта, боахама органашта хьалхашка латта декхар да семилеткан хьалхарча шера план кхоачашъяра, Централни Комитета Пленума кердача къахьегама толамашца духьал дахара йоаржаяьча социалистически яхье беррига къахьегамхой юкъеозар. Гучадаха а дIадаха а деза балха юкъера кхоачамбоацараш, гуча а йоахаш балха юкъе кхувла еза пайда ца эцаш йола производствон чухьара торонаш, комплексни механизации автоматизации яра оарцагIа баха беза производствон новатораш, изобретателаш, рационализатораш.

Деррига хьакъал, хьинар, низ XXI съездо тIаийца решенеш бокъонца кхоачашъяра тIадахийта деза вай.

Ханал хьалха кхоачашъе ах шера план, кердача къахьегама толамашца духьал гIо ССКП Централни Комитета Пленума!

Сийлен цIи яккхийта

Кастта хургйолча ССКП ЦК Пленума сийленца накъа баха лаьрхIад «Красный молот» яхача завода 13-ча цеха болхлоша.

Дукха ба цехе коммунистически къахьегама бригада, ударник яха сий дола цIераш яхарна къовсам лоаттабеш бола болхлой. Царех цаI ва токарь К. Гайрбеков.

1957-ча шера гурахьа денз цехе болх беш ва къона токарь Гайрбеков. ХьалхагIа токара болх Iомабеш хилар из, хIаьта хIанз токарал болх беш а ва. Ше болх бе волавеннача хана денз хIара сменах йола балха нормаш 120—150 процент кхоачашъеш хьавоагIа Гайрбеков.

ТIехь-тIехьагIа ший говзал лакхъю къоначa токаро дукха хана денз цехе болх беш болча говзача токарашкара Я. Червингара, Г. Филатовгара, иштта кхыбарашкара опыт хьа а ийеш. ХIанз шозза-кхозза тIехкхоачашъю цо балха нормаш, хIаьта арахецаш йола продукци дика а хул.

Коммунистически къахьегама ударник яха цIи яккхара къовсам лоаттабу нов. Гайрбековс, хIаьта ше тIаийца социалистически лакхера декхараш сийленца кхоачаш а ду.

Дика болх барал совгIа общественни балхах а дакъа лоац цо. Заводе юкъара порядок лораяра дружинаш вIашагIъеxкача хана эггара хьалха заявлени дIаелар Гайрбековс.

Иштта дика къахьегарца белгалваьнна ва кхозза а кхы тIех а сменах йола балха нормаш кхоачашъеш вола, коммунистически къахьегама ударник яха цIи яккхара къовсам лоаттабеш вола токарь—коммунист В. Шейкин. Грознерча нефтяной института заочни отделене дешаш ва из.

К. ОЗДОЕВ,
цеха начальник.

Сурта тIа: токарь К. Гайрбеков ший станокаца оатхалаш еш воал.

И Плиева сурт.

Овощешта Iунал ду

«Назрановски» яхача совхоза Iаьли-Юртарча отделенен овощеводчески бригадо ший беррига низ тIабахийта къахьег шоаш хIара гектара тIара 130 центнер овощеш гулъе аьнна денна дош кхоачашде гIерташ. Овощеш — морковкаш, помидораш, нарсаш, иштта кхыяраш а, геттара дика тIаяьннай. Уж оасарах цIенъе еза. Из болх Наьсарен районе эггара хьалха дIаболабаьб укхаза. Овощеш дIайийнача дерригача лаьттан тIа шаровка а яь чакх а баьнна хохашта оасар дIадоладаь боахкар овощеводаш. ХIара денна хIана делхац аьнна делхача догIа юкъера малх хьежа ха ца йойташ цаьд цар деррига оасар. Гагиева ГоштаI звено еррига а мехкарех я. Берригаш а Гоштайца болх бе безам болаш а из лоархIаш а ба. Цо аьннадий, тахан болх бе йиш я, из иштта хила деза. ЦаI санна балха арабаргба.

Укхаза во болхлой ба а бац. Дале а къаьстта дикача балхаца гучабаьннаб Бацаев Адама звеноцара Дзейтова ПятIимат а, Бархоев Хасолта звеноцара Яндиева Хьава а.

— Цар шоаш беш бола болх цIена а дика а бу, бIаьстан балхашка хьалхарча деношка денз хьа ара а баьннаб, — йоах овощеводий бригадира Евлоев Беслана. — Балхаш духа да, бригада хьалхашка доккхий декхараш латт, 58 гектара тIара лерттIа хьувкъам чуэцара ха ца кхоеш болх бе беза. Овощеводаша шоай дош сийленца кхоачашдергда.

О. БУЗУРТАНОВ.

Пленума накъа даха

ЧIоагIа дог гIоздаларца тIаийцар Нохч-ГIалгIай АССР Моттигерча промышленноста Министерствон предприятей коллективаша ССКП ЦК Пленум хургья аьнна баь хоам.

Местпрома Министерствон предприятей коллективаша Пленума сийна керда къахьегама коталонаш яха лаьрхIад. Масала, Литейно-механически завода коллективо лаьрхIад Пленум хьаеллача денга хьалхарча ах шера план кхоачашъе а, хIаьта иштта хий даьккха менгеш арахецилга тоаде а.

Грозненски горпромкомбината коллективо лаьрхIад Пленум хьаеллача денга ах шера план кхоачашъеи 100 эзар сома планал совгIа пайда балеи, дIабода мах 0,5 процента лохбеи. Иштта весоремонтни завода коллективо лаьрхIад ах шера план 1 июнеи июнь беттара план Пленум хьаеллача денгеи кхоачашъе. 10 июне ах шера план кхоачашъе лаьрхIад Ачхой-Мартановски райпромкомбината коллективо.

Шеко яц местпрома предприятей болхлоша шоай дош толамца кхоачашдергхилар.

И. ГЛУХОВСКИЙ,
Нохч-ГIалгIай моттигерча промышленноста Министра заместитель.

ДикагIа вола рационализатор

Гудермесерча локомотивни цепо механически цехе Овчаров Филипп строгальщикал болх беш вола 15 шу да.

Шийцарча новкъосташта балха опыт дIа а телаш, шийна ца ховр царгара хьа а Iомадеш хIара сменах йола балха нормаш тIехкхоачашъеш ва нов. Овчаров.

Шийна тIадилла гIулакх тешаме, сийленца чакхдоакх цо. Дика болх баь ца Iеш балха юкъе керда рационализаторски предложенеш а кхухь нов. Овчаровс. Цо еннача предложенеша дуккха аттача баьккхаб строгальщикий болх.

Керда балха толамаш доах Овчаровс а цун новкъосташа а партен ЦК Пленума сийленца накъа бахара.

А. СЛАУТЕНКО.

Ах шера план кхоачашъергья 15-ча июне

Партен XXI-ча съезда исторически решенеша дегаш гIоздаьха ценгараденга дикагIа балха хьокхамаш доах Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода 3-ча цеха технологаша. Балха юкъе керда методаши рационализаторски предложенеши йоалаяр а иштта кхыйола мероприятеш а ярца цеха болхлоша 4 беттеи 20 дийнахьи планал совгIа дуккха эзараш тоннаш продукци еннай, къахьегама овсарал 134 процентага дIакхоачаяй, 1680 тонн пар, 1360 киловатт-сахьаташ электроэнерги, 31 тонн доагам кходаьд. Мехкдаьттан довр кIезигдарца 103 тонн совдаьккхад.

Барт тайна хьинаре къахьегар бахьан долаш даьхад коллективо иштта дика хьокхамаш. Дика къахьег № 14 йолча коммуниста О. К. Саковкинас кулгалдеча установкан технологаша. Массарел хьалха латт цу установке райсовета депутат йолча оператора Федорова Татьяна смена, цул дукха тIехьайисаяц цунца яхь лелаю Дьяковнич Мария смена. Ерригача цехо сий деш ва оператора помощник Ахмадов СаIид.

Беттагара - беттага план тIехкхоачашъеш къахьег В. А. Коробкина участко, А. Разуваева, А. Кузьмина, Ю. Ковалевай, М. Лещенко операторий сменаша.

Къаьстта дегаш айденна къахьег цеха коллективо укх деношка. Июнь бетта ССКП ЦК Пленум гуллургхиларах болча хоамо керда толамаш даха тIаберзабаьб технологаш. Массехк ди хьалха цехе хиннача митинге цеха коллектива карара-кара тела завода ЦIе байракх елар. Цу митинге шоай торонашка а хьежа ССКП ЦК Пленума сийна продукци арахецара ах шера план 15 июнага кхоачашъе, планал совгIа эзараш тоннаш продукци яла, доагам, электроэнерги кхое, хIанз йолчул 1 процент установкай къахьегама овсарал лакхъе.

Шеко яц уж доккхий декхараш цеха коллективо сийленца кхоачашдергхиларах.

Н. ГЛУХОВ.

Ялаташ дIадийна баьннаб

БIаьсти дувш дола ялаташ ханнахьа а дика а дIадувлга боккха лоархIам болаш гIулакх долга кхета а даь дика къахьийгад укх бIаьсти Ножай-Юртовски районерча Кировеи, А. Шериповеи цIерахча колхозашкарча къахьегамхоша. ХьажкIаш, гидуарташ, кен, иштта кхыдола ялаташ дIадийна баьннаб уж.

Планах дIаде дезачул дукхагIа ялаташ дIадийнад цу шинна а колхозашкарча къахьегамхоша.

Дика къахьегарца белгалбаьлар А. Шерипова цIерахча колхозера 2-ча бригадан бригадир вола Алиев Эдилгири, колхозник Баймуратов Увайс, иштта кхыбараш.

ДIадийнача ялата дика доал ду

Шоаш тIаийца лакхара декхараш сийленца кхоачашде лаьрхIа ба Шалински районера «Джалка» яхача совхоза 6-ча отделенера нов. Хасиев Бадруди керте латтача комсомольско-кагирхой звеноцара болхлой. Верригаш а 10 къона болхло ва цу звеноца. ХIара болхлочоа тIачIоагIъяь я цо гIулакх а доал а деш йола участок.

Кхо а кхыйола минеральни удобренеш а кхашка дIакхухьача хана а, бIаьсти дувш дола ялаташ дIадувча хана а дика къахьийгар болхлоша. Шозза аха а аьха, шозза макха а баьккха дика тоадаьча лаьтта хьажкIаш квадратно-гнездовой хьисапе дIайийра цар. Цу балха тIа къаьстта дика къахьегарцеи хьажкIаш дика дIаерцеи белгалбаьлар тракторист Магомадов Супъяни сеяльщик Химирзаев Iийсаи.

Кастта хургйола ССКП ЦК Пленум боккха лоархIам болаш йолга дика кхетаду звенорча болхлоша. Шоаш дIадийнача ялаташта дика гIулакх дарца, уж дика хьувкъийтарца накъа баха лаьрхIад цар Пленум хьаеллача денна.

Керда декхараш

Нохч-ГIалгIай АССР ейгача промышленноста предприятей коллективаша Пленума сийна ханал хьалха ах шера план кхоачашъе керда, лакхара декхараш тIаийцад.

Пленум хьаеллача денга валовой продукци арахецара ах шера план кхоачашъе а, хIаьта планал совгIа 2 миллион сома продукци арахеца а лаьрхIад ейгача промышленноста предприятей болхлоша.

Къахьегама овсарал планаца нийсйича 1 процент лакхъе, дикагIа барзкъаш дахара счетах 3,5 эзар метр тайп-тайпара кIадаши, 30 эзар квадратни дециметр кожтовараши кходе, дIахо производственни процессашта механизаци яра 28 тайп-тайпара оборудовани производствона юкъейоалае, хозяйственни хьисапе йиъ квартира йола кхоъаш цIенош хьалдаь даха, керта тIа техка хIамаш ю фабрика хьалъяь йистеяккха декхараш а тIаийцад тха предприятей коллективаша.

А. ДАВЫДОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР ейгача промышленноста Министр.

Николай Мануковский волча

Воронежски область. Ново-Усмански районерча Кирова цIерахча колхозе болх беш волча пропашни культурай кхашка деча балхашта комплексни механизаци яьча мехко сий деча механизатора Николай Федорович Мануковске соахка ший новкъостаца 200 гектара тIа хьажкIаш а лелайир, хIара гектара тIара 412 центнер моша доакъар а даьккхар. Укх шера навесной сеялкаш а кхыйола керда техника а хиларах ше цхьаь болх бе лаьрхIад Н. Ф. Мануковске.

Механизатора дош деннад ше цхьанне 75 гектара тIа гидуарташ лелае а, цул совгIа, 150 гектара тIа хьажкIаш кхее а, хIара гектара тIара 500 центнерал кIезигагIа доацаш моша доакъар даккха а.

ХIанз хьажкIаш дIае волавеннав Н. Ф. Мануковский.

Сурта тIа: Н. Ф. Мануковский.

А. Зенина сурт — **ТАСС фотохроника.**

Москва. Керда гIишлош хьалъярах тарра, улицаш тоаеш, хозъеш доккхий балхаш ду Москве. Массехк ди хьалха Театральни проезда а, Смоленски Октябрьски майданашта а кIалгIолла гIашлошта никъ билла баьннаб.

Кутузовски проспекте транспорта туннельи гIашлошта никъи биллаб. Туннель 400 метр йIаьха я. ХIанз йоккхача Дорогомиловски улицах хьайоагIа автомашинаш духьал йоагIача транспорта зIанарах чакх ца ювлаш Кутузовски проспекта тIа ювла йиш я.

Сурта тIа: Кутузовски проспектера транспорта туннель.

Н. Грановске сурт. — **ТАСС фотохроника.**

ССКП обкомеи Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи

Сомийн комсийн бешамаш дIайогIаш доккхий толамаш даьхача дикагIа йолча района, колхоза, совхоза ССКП обкомеи Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Советеи карара-кара тела ЦIе байракхаш ялара

Сомийн комсийн бешамаш дIайогIаш а 1958—1959 шерашка Iайн бIаьстии царна гIулакх цеш а республикерча колхозашеи совхозашеи лаьцача социалистически яхьа итогашка а хьежа, ССКП обкомои Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Советои оттаду:

сомийн комсийн бешамаш дIайогIаш доккхий хьокхамаш дахарах ССКП обкомеи Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Советеи карара-кара тела ЦIе байракх лойла:

бIаьсти бешамаш дIайогIара план 5,8-зза кхоачашъяьча **Ножай-Юртовски района** (ССКП райкома секретарь нов. Межидов, райисполкома председатель нов. Яндарбиев). 30 гектар бешамаш дIайогIа план йолаш 175 гектар бешамаш дIаегIай, царца 80 гектар сомаш а болаш. 11 эзар хьуна сомий гаьнашта каьлака сомаш тIабегIаб. ДIаегIача гаьнашта Iайн бIаьстии де мел эша деррига агротехнически балхаш даьд:

бIаьсти бешамаш дIайогIара план 124 процент кхоачашъяьча **Ачхой-Мартановски районерча «Самашкинский» совхоза** (совхоза директор нов. Чернозубов, парторганизацен секретарь нов. Проскудин, кертера агроном нов. Харламов). Планах 45 гектар йогIа езача 56 гектар бешамаш дIаегIай цо. 380 гектар йола бешамаш яьIай, шозза хий цилад, мугIарашта юкъера лаьтта аьхад, гаьнашта зенаш деча садоаллача хIамашта а лазарашта а духьалара балхаш даьд, дIаегIача гаьнашта гIулакх деш цу кхыдола балхаш даьд.

ССКП обкомеи Нохч-ГIалгIай Министрий Советеи карара-кара тела ЦIе байракхаш ютийла бIаьсти юв сомий бешамаш 200 проценти комсий бешамаш 100 проценти план кхоачашъяьча **Сунженски района «XIX партсъезд» яхача колхозага** (колхоза председатель нов. Шумилов, парткома секретарь н. Литвиненко, агроном нов. Егоров). Планах 20 гектар йоагIача 40 гектар сомий бешамаши 100 процент комсий бешамаши дIаегIай цо. Сомийи комсийи бешамашта дика гIулакх ду;

сомийн комсийн бешамаш дIайогIаш а царна гIулакх деш а **Сунженски района «Ассинский» яхача, Наурски района «Советская Россия» яхача совхозашеи Сунженски района «XX партсъезд» яхача, Грозненски района «1-гIа Мая» яхача колхозашеи** баь дика болх белгалбоаккхалба.

ССКП обкомеи Нохч-ГIалгIай Министрий Советеи карара-кара тела ЦIе байракхаш хьайоахийла яхь кхоачаш ца яьча Шалински районагареи «Шалински» яхача совхозагареи.

Партийни вахар

Хункаев Закречун Махьмад лектор-общественник ва

Политически Iилмани хьехам боаржабеча Обществон член Хункаев Закречун Махьмад Ачхой-Мартановски районе дикагIа вола лектор ва. 1958 шереи 1959 шера цхьоалагIча кварталеи цо къахьегамхошта атеистически темаех 30 гаргга лекци йийшай. Царца М. З. Хункаевс дувц бусалба ды хьа мишта хиннаб, цун гIулакхаш, Iадати шариIати, къахьегамхошта коммунизм хьалъяра царех дувла зуламаши. Цун лекцеш нах дика дIакхетабеши тIагIертта хьисап долаши хул. Историко-теоретически положенеш ювцарал совгIа, Ачхой-Мартановски районе бахача цхьболча наха юкъе хIанз а леладеш дола дынах дисаь зуламера гIулакхаш дувцаш шербу цо цар чулоацам.

«Ислам хьахилари цун социальни хьисапи» дувцаш 1959 шера 23 марта йийша лекци укх тайпара йийшар цо. ДIаволалуш цо аьлар, ССКП XXI-ча съезда решенеша дог ура а оттадаь вай мехка хIанз семилеткан хьалхарча шерара план кхоачашъеш къахьегамхой хьинаре къахьегаш боахкаш а дукхагIа бараш дынах хьа а къаьста коммунизм хьалъяра шоай деррига низаш дIалуш боахкаш а хилар. ХIаьта а, аьлар лекторо, царех цхьадола цакъа ды лелабеш да, хIаьта цудухьа вай декхар да уж социалистически идеологен уйланца кхетабар. Вай заман 7 бIаь шере Аравийски полуострове Iарбашта юкъе хьахиннад ислам, йоах цо, цига родовой строй йоха а йохаш халифий бе деррига Iаьдал а додаш феодальни пачхьалкхе хьахулача хана. ВIаши декъаденна Iарбий племенаш, доазол дехьарча мехкаш дIалувцархоех лорадалара духьа а караванни торговли дегIайоагIаш хиларца а цхьа пачхьалкхе а яь вIашагIкхетача хана. Цу тайпара вIашагIкхетар дына форма йолаш хилар, племенай дынех цхьа ды а беш, племенай керттера даьлаш хьахьокха сурташ Макка яхача городе цхьан моттиге хьа а гулдеш. Макка цу хана Iарбий торгови центр а яр караванни торговлеш дола наькъаш вIашагIкхетача а уллар, хIаьта хIара шера ярмаркаш а йора цига.

Цу хана Макка дера низ болча аллахIа-къурейшаш яхача племен даьлинг тIавола сурт. Ха дIа мейода цоах хилар цаI мара воаца а «низ кхоачаш» вола а берригача Iарбий даьла, хIаьта Макках бусалба дына центр а из лелабераш верте уха моттиг а хилар.

— Iарбий халифаша мехкаш дIалувцаш тIемаш деча хана, — йоах лектора, — ислам дIадаьржар Ираке, Турце, Инде, Средни Азе. Нохчашкахьа ислам дIадоаржаде доладелар 17 бIаь шере. Исламо гIулакх ду алхха эксплуататорски классашта: феодалашта, буржуазена, американскии, английскии, кхычеи империалисташта. Цо къахьегамхой лелабу сердало ца гойташ, шахий, султаний, аьлий Iаьдала мутIахьа хила, цар мел яхар де уж тIахьех, «даьла амарца да из» яхаш.

Турце, Ираке, Пакестане, ислам пачхьалкхен ды болча кхыча буржуазно-феодальни мехкашка доал деча классашеи духовенствоси шерра пайда эц цоах лоала кIалхара балара духьа делабеча болама духьала къувсаш а, къамашта юкъе моастагIал доллаш а, социализма лагера мехкашта духьал къувсаш а.

— Исламо,—йоах дIахо М. З. Хункаевс, — хьал а лоац мога а ду наха юкъера эггара тIехьа дисаь, зуламе дола гIулакхаш: пхьа лехар, дукха истий кхувлар, урдув дахар, маьре баха ха йоаца кхалнах маьре ахийтар. КъорIа тIа йоах,—«кхалсаг саг яц, цун садоахилга а цIена дац».

— Тахан а,—йоах М. З. Хункаевс, —нохчаштеи гIалгIаштеи юкъе болаш ба бусалба дыно маяххара мара ца бахаш бола нах. Кхалсаг товар санна лоархI цар. Iадатах «йоI бIарий галий лоархI из эца а йохка а йиш я». Из лерхIаш хиннав Ачхой-Мартанера Инаев Махьмад-Сали. Цо маьре йигар пхийтта шу даьнна йиIиг Зула, шариIатах саг йигара раьза хиннача цун даьнеи ннанеи урдув а денна.

Ачхой-Мартанерча М. Басханова, С. Юсупова, И. Ибрагимова, иштта кхычар 2—3 сесаг я. Моттигаш я мехкарий удабеш. Закан-Юртарча Супаев Санарбе низагIа маьре йигар кхалнаьха районни конференце дакъа лоацаш хинна, цIи хеза йола доярка Абасарова Зазу, цун даьнеи ннанеи урдув а денна, саг йоалаярах дола советски закон толха а даь.

Лекторо йоах. Ачхой-Мартановски районе даьшеи ноаношеи Iадат леладарах школе деша, кино, клубашка, библиотеке ца ухаш хIанз дукха йиIигаш йолга. Уж тайпа Ачхой-Мартане баха Макаев Хаки, Матаев Вахид, иштта кхыбараш. М. З. Хункаевс хаттар оттаду «Иштта кхалнахаца гIулакхаш леладича царех интеллигенцен кадраш, хьинаре коммунизм хьалъераш хьалкхелургбий? ХIаьта жоп а лу: «Кхелургбац. Ислам Iилман а прогресса а моастагI да».

Цудухьа ворхI шерара план кхоачашъяро дIадех дынца кIаьд ца луш къовсам лоаттабелга, советски наьха къаьстта кагирхой коммунистически уйла хьалкхеяр.

Исламаца къовсам лоаттабеш лекцеш йийша Iац Хункаев, кепа йоазон тIа статьяш а язъю цо. 1958 шера цо дукхаза а «Ленина байракх» яхача районни газета тIа бусалба дына духьал, цоах доахка во гIулакхаш дувцаш статьяш язъяьй.

М. З. Хункаев нохчо ва, комсомолец ва, хIанз а зIамига ва из, 23 шу мара даьннадац цун, «Ленина байракх» яхача районни газета культурани вахареи отдела заведующи ва из, тIагIертта дешаш ва, юкъера школа а яьккха Азербайджански Пачхьалкхен Университета исторически факультете заочно дешаш хIанз 4-ча курсе а ва. Политически, исторически, атеистически литература дешарца шийи кхетам лакхбаь ца Iеш художественни литература а деш цо. Цо дийшад Л. Н. Толстой «ТIеми машари», «КIиранди»; И. А. Гончарова «Обломов»; М. Горьке «Нана»; Т. Драйзера «Титан», иштта кхыдола книжкаш. Хункаева шийи библиотека я 600 книжка а долаш. Цига я Карла Маркса, Фридриха Энгельса произведенеш, В. И. Ленина сочиненеш, цо язду «Коммунист» яха журнал.

Иштта тIагIерта шийи кхетам лакхбеш, шийи къаманна новкъостал ду цо дына боадона кIалхара дала а ССКП XXI-ча съезда решенеш, ворхI шерара план кхоачашъяра, вай мехка коммунизм хьалъяра шоай низ а хьинар а дIадала.

А. ШТЕФАН.

Теоретически конференци

Укх деношка Грознерча Сталински районе ССКП XXI съезди вай мехка коммунизм хьалъяра проблемаши ювцаш теоретически конференци хилар. 200-нел совгIа саг пропагандисташи, лектораши, парторганизацей секретараши бар конференце гулбенна.

Вай мехка коммунизм хьалъяра дешашта хетаьяча массехк темах йолча докладашка ладийгIар конференце гулбеннараша. Конференци йистейоаллаш дика чулоацам болаш къамаьл дир ССКП Сталински райкома секретара нов. Беляевс. Конференцес дика теоретически кхетам белар пропагандистски болхлошта.

Партийни дешара шу йистедалара хетаяь яр из конференци, хIаьта кердача дешара шера декхаращца дувзаденна дешаш а дийцар цига.

Г. АЛХАЗОВ.

Лекторий семинар

Укх деношка ССКП Назрановски райкомо гулъяь Iилмани политикани знанеш наха юкъе йоаржаеча обществон чиний семинар хилар. Семинаре хиннараштa хIанз укх сахьате пачхьалкхенашта юкъе латта гIулакхаш дувцаш лекци йийлар ССКП обкома лекторо н. Губина. Нов. Губина дийцар Халкъа Демократен Китайски республике халкъа боахам дегIабарах.

Семинаре хиннараша тийннача тайп-тайпарча хаттараштa жопаш а тийлар лектoро.

У. АБАДИЕВ.

*

АЗЕРБАЙДЖАНЕ ХЬАЛЪЕШ ЛАТТА КЕРДА ГИДРОТЕХНИЧЕСКИ ГIИШЛО

Азербайджански ССР. Боккха лоархIам болаш йолча гIишлоех семилеткан гIишло я Азербайджана малхбузехьарча районашкара жа леладу боахамаш хица дикагIа Iалащде йиш хулийтаргйолаш йола Джейранчельски сросительни системан гIишло. Иори яхача хи чура хий хьаувзаргдолаш магистральни трубопрозод юллаш латт. 150 километр турбаш йохкаргйолаш я цига.

Сурта тIа: юллаш латт трубопровод.

Ю. Рахила сурт.
ТАСС фотохроника.

*

№ 10 йола „Агитатора блокнот" арадаьннад

Ара а даьнна, яздаьраштa дIадохьийташ да ССКП Нохч-ГIалгIай обкома пропаганданi агитацени отдела № 10 йола «Агитатора блокнот».

Блокнот хьаделлача кепа теха ба ССКП ЦК-а Пленум гулъярах бола хоам.

«Беседашта йола материалаш» яхача рубрика кIал кепа теха я «Процессашта механизации автоматизации яр — бурув деттача балхий технически прогресса лард я» яха технически Iилмай кандидата Е. Статюхи статья. Цига кепа теха я «ДIайийнача хIамашта дика гIулакх делга вIаштIехьа даккха» яха хьехам беш агронома В. Многолета язъяь статья а.

«ЧIоаггIа Iодеша» яхача рубрика кIал кепа теха да Ленинградски сталепрокатни завода автоматчика А. Архипова «Кхы шек варгвоацаш дынах хьа хIана къаьстар со» яха, «Агитатор» яхача журнала тIара хьатIаяздаь дувцари «Правда» газета тIара хьайица В. Поляковеи А. Карамышевеи «Даь Теренте вахар» яха фельетони.

«Семилетке хьалха латтараш» яхача отделе дувц гIорваьнна вовзаш волча Шаьларча района «Джалка» яхача совхоза хьажкIаш лелаеча болхлочун А. Зармаева къахьегама толамех.

«Агитационни балха опытацара» яхача рубрика кIал кепа техай Ермоловски птицесовхоза партбюрон секретара И. Ромашкова «Агитацен ерригa средстваш декхараш кхоачашдара тIаерзае» яха статья.

Агитатора долча новкъостала кепа теха я къахьегама овсарле цхьа процент лакхъяр, продукцега дIабода мах лохбар, промышленностеи юрта боахамеи планаш тIехкхоачашъяр фуд гойташ йола цифраши факташи.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

МОСКВА. 18 мая Йоккхача Кремлевски двореце СССР писателий кхоалагIа съезд хьайийлай.
Сурта тIа: заседанен зале.
Н. Ситниковеи, В Савостьяновеи сурт.
ТАСС фотохроника

Делегата заметкаш

СССР-а писателий кхоалагIа съезд

Московски Кремла Йоккхача двореца наIараш тахан, 18 мая, масса а оагIорахьара шерра йийла я. Массехк саг цхьана а делегацеш вIашагIкхийтта а хьагулдуш латтар советски писателий Ерригсоюзан III съезда делегаташ.

ДукхагIча делегаташта дика йовз съезд гулдуш йола зал. Пхи бутт хьалха, 1958 шу дIа доалаш цу зале хьайийлар Российски Федерацерча писателий Хьалхара учредительни съезд. Укх шера январь бетта цу зале ССКП XXI съездо тIайийцар вай мехка йоаржаяь коммунизм хьалъе йолаяра программа — ворхI шерара план.

ХIанз укхаза гулбеннараш ба советски писателаш, уж шоай III-ча съезде баьхкаб вай мехка коммунизм хьалъярца шоаш дакъа мишта лоацаргда къоастаде,— цу хьакъехьа советски литературанна хьалхашка латта декхараш дашха. Тахан а, дукха ха йоацаш писателий Российски Федерацен съезде санна, творчески хьинаре хеталу гулбеннараш. Укхаза баьхкача пхи бIаь совгIа болча делегаташта юкъе ба кагий нах, дукхача шерашка советски художественни литература хьалдеш хьабоагIа къаьнагIа бола советски писателаш. Укхаза дукха ба сийлахь-воккхача М. Горькеца цхьана советски писателий 1-ча съезда балхаца дакъа лоацаш хинна делегаташ.

Советски писателий II съезд хинна диъ ах шу даьннад. Цу юкъа вай мехка а, советски халкъа вахарца а, социалистически Iилманца а, литератураца а доккхий хувцамаш хиннад.

Дукхача делегацеша тIадиллараx съезд хьайийлар къаьнагIа волча советски писатело К. Я. Федина.

— Вай съездий керттера исторен дух сенах латт аьлча, — йоах писатела К. Я. Федина, — из латт уж съездаш революционни болча писателий съездаш хиларах... Вай литература советски халкъаца цхьана мара, цунах къоастадеш дувца йиш яц, хIана аьлча шийи ерригача интеллигенцеца цхьана халкъо хьакхеллад из, хIаьта цун дар санна дола хьалха латта хьисап, оамал йолаш да из. Из хьисап а, оамал а, дух а коммунизма идеологецара хьадоагIаш да...

Вахарах доалла бакъдар хьахьокхилга социалистически реализма тIа латтача литературан закон хила а хиннад, да а да, хIана аьлча литература ше халкъа вахара цхьа дакъа да, халкъага латтара декхар кхоачащдеш а да. Цудухьа коммунистически партес даиман никъ хьийхаб советски писателашта литературо деррига а вахара бакъдар мадарра гойтаргдолаш.

Нагахь санна цхьан хана вай цхьа бола писателаш вахарцара алхха айпаш лехаш, уж гучадоахаш йолча позицеш тIа латтабале а, хIанз цу гIалатлон наькъа тIара баьнна, халкъа вахар ше мадарра хьахьокхаш дола литература да хIанз вай писателаша хьадер.

Съезде дукха доазол дехьара делегацеш я: халкъа демократен мехкашкара а кхыча колониальни дукъа кIалхара даьнна, кортамукъа дегIаахара никъ карайийцача мехкашкара а. Дукха ба буржуазни газетий корреспонденташ а.

Тхога — делегаташка а съезде баьхкача хьашашка а доагIа К. Я. Федина тIехьара шийи къамаьлаца аьнна дешаш: цо массанега а кхайкарал дир машара хьамара, доттагIалла тIехьа, адамаш бахьане болх бара тIахьехаш.

СССР писателий Союза правленен секретаро Алексей Сурковс доклад йир коммунизм хьалъяра даькъерча советски литературан декхарех.

Вайна хов Октябрьски социалистически революци ялалехьа хиннача Россе пачхьоеи бIаьхий барий Iаьдалои къамашта юкъе мел боккха цатоам, эгIазал, моастагIал лоаттадаьд. ХIанз вайна дика гу шовзткъа шерал дукхагIа йолча хана чухь советски халкъашта юкъера доттагIал мел чIоагIа дегIаденад, мишта дегIаух, тоалу къамий литератураш. Советски мехка дахача масса а къамий меттала вай сий кхайкаду керда вахар диллачунна, къамашта юкъе керда гIулакхаш оттадарца цар доттагIал чIоагIдечунна — Коммунистически партена.

Вай теш съезда балхо советски литературанна дIахо дегIааха гIо дергхиларах а, хIаьта из вайна меттел, вай доттагIаштеи цар литератораштеи пайданна хургхиларах а.

Б. ЗЯЗИКОВ

СССР-а писателий кхоалагIча съезде Цейлонера баьхка хьаьший боахк съезда делегатаца Н. С. Тихоновца къамаьл деш.
Н. Ситниковеи В Савостьяновеи сурт.
ТАСС фотохроника.

Вай курорташ тахани кхоанеи

«Партен XXI-ча съезде ше даьча исторически къамаьлаца Никита Сергеевич Хрущевс чIоагIа къаьгга а дика сурт оттадеш а хьахьекхар Советски пачхьалкхено шийи гражданий еш йола йоакхо. Сона къаьстта дагаера къахьегамхошта общественни гIулакх деш пачхьалкхено дIайохийта расходаш — социальни страхованега, пенсега, деша багIарий степендега, медицински гIулакх деш, санаторешка а салоIача цIеношка а дIадодар лакхдалар дувцаш, цо аьнна цифра; цу гIулакхашка 1958 шера дIадахийтар 215 миллиард сом ахча, 1965 шера 360 миллиард е цхьан болхлочоа лаьрхIа 3800 сом дIадохийтаргда. Оалалургдий хьога дикка кхетавеш из иштал дукха ахча дIа мишта дохийтаргда. Къаьстта аьлча сона ха ловра санаторейи салоIача цIенойи болх дIахо шер мишта бергба».

Ив письмо редакцега дайтад Ан-веровка яхача поселкерча французски мотт хьехаш йолча хьехархочо Хороших Мариянс. Цу тайпара дола письмош кIезига ахац «Советски культуран» редакцега. Тха корреспондента дийхад СССР-а унахцIено лораяра Министерствон керттерча инспекторага А. Борисовга тха газет дешача наха хар ловш долча цхьадолча дешашта жоп далар.

— Мел дукха я СССР-а курорташ?

— ХIанз Советски Союзе я 295 курорт, 2000 совгIа санаторий, 900 гаргга салоIа цIа. Цар цкъара чуэца йиш я ах миллион гаргга саг. Мехка тайп-тайпарча моттигашка — Одессе, Ялте, Соче, Цхалтубе, Фрунзе, Томске, Свердловске, Баку, Ереване, Ташкенте, кхыча городашка а ше къаьстта йола курортологен институташ ехкай.

1965 шера санаторешка 51 эзари салоIача цIеношка 20 эзари моттиг дукхагIа хургья. Духхьал пачхьалкхен бюджетах уж хьалъеча дIадохийтаргда цаI ах миллиард сом.

— «Духхьал пачхьалкхен бюджетах» аьлар Iа. Наха салоIа керда моттигаш кхыча рузкъах а хьалъергья яхилга дий из?

— Укх тIеххьарча шерашка боахамах чIоагIъенна юртбоахама артелаш колхознии колхозий юкъереи салоIа цIенош а санатореш а ехка яьннай. Масала, хIанз Азербайджанерча Нухински Бардински районий колхозашка хьалдеш латт колхозий юкъара салоIа цIенош. Цу гIулакхашта лаьрхIа цар Алтайски краян Завъяловски районе, хозача дикха хьуна юкъе хьалъеш латт колхозий юкъара курорт. Цу гIулакха хьожадаьд 25 миллион сом ахча. Пятигорске колхозни курорт е соцам бир Ставропольерча юрта боахама къахьегамхошка. ХIанз укх сахьата мехка чухь я 4650 моттиг йола 95 колхозий юкъара санатореши салоIа цIеноши. ВорхI шера чухь кхы а дукхагIа хургья уж.

Наьха унахцIено тоаеш йола моттигаш хьалъю шоай рузкъах совнархозаша а. Из гIулакх дика леладу украинцаша, йолаш йолча курорташка аьхки вижа алла корпусаш яхка чIоагIдаьд цар. 400 моттиг йола зданеш хIанзехьа а яь яьннай, ши эзар моттиг яраш кхы тIа хьалъеш а латт. Ахканарча корпусашкара моттигаш 6 эзарнега дIакхоачае лерхI.

— МалагIа курорташ хьалъергья укх гаргарча шерашка?

— ХIанз белгал яь ши моттиг я Кавказа Iаьржача форда йисте мыс Пицундеи унахцIена климат йола Нальчики. ХIанз Нальчике салаIа 950 саг мара тIаэца йиш яц. 1962 шу тIакхоачаш цига цкъара салоIаш пхи эзар саг хургва. Курортий боахам тоабе, дегIабоалабе дIадохийт 100 миллион сом ахча. ХIанзехьа а хьалъеш латт дIайхача хица—колдаца дарбаш ду моттиг, ши санаторий, Iай лувча бассейн. 800 моттиг йола курортни зал, ахканара театр, курортий юкъара поликлиника 15 гектар лаьтта лоацаш хьабаь ши Iам. Кизиловка яхача лоам тIа йола, цхьа километр йIаьха фуникулер юлларгья. Касталашха Нальчика районе Эльбрус яхача лоам тIа бода хьалъэлла бола никъ бергба туристашта. Цу дерриганеша а торо хулийтаргья вай мехка курорт дикагIчарех хилийта. Кхоачам хиллал курорташ яхка моттигаш я вайцига. ХIанз цекхар латт уж шеръярахи тоаярахи. Из чехкагIа а дарегIа а де йиш йолаш хIама да. Эггара хьалха оаха кхоачащде лаьрхIа да — Урала, СибирегIен, Дальни Востока, Казахстана, Юкъерча Азен республикай курорташка керда салоIа цIеноши санатореши яхкар. Уж курорташ шеръяро йиш хулийтаргья малхбоалерча районашкарча къахьегамхошка дикагIа салаIийта, хIана аьлча СибирегIара Кавказе е Крыме воагIаш дукха ха яха ца Iеш, ахча а дукха дIадода. ХIаьта Малхбоалера курорташ цу цIи хезача районашка ярел дарбана вогIа яц, хIаьта цкъаза дикагIа а я.

— МалагIча новкъа дегIайоагIаргья къахьегамхоша салоIа учрежденеш?

— Даьча лоархIамаша хьахьекхад, шиъ-йиъ эзар моттиг йола салоIа ахканара городокаш яхкар толашагIа хилар. Архитектораша хIанзехьа а проекташ уттаю цу тайпарча городокий. Уж хьалъергья Азово-Iаьржача форда а Боккхача океана а йистерча Iалаьмате хозача моттигашка, Иссык-Куле, кхычахьа а. Масала, Iаьржача форда йисте салоIа городокаш хьалъе лерхI Одесса юххе Приморскеи Ильичевскеи, Железни Порте, Ново-Алексеевке, Красне, «Парижская коммуна» яхача совхозе (Херсонски область), Черноморске, Судаке, Николаевке, (Крым), Геническе, Анапе, Геленджике, Лазаревске, Адлере. Уж хургья дика тоаяь салоIа моттигаш, ейга, хоза вижа алла корпусаш, столовеш, кинотеатраш, спортивни площадкаш, лувча моттигаш а йолаш. Цу моттигашка дарба дергда курортни поликлиникаша, водолечебницаша, кхыча ше къаьсттача учрежденеша. Цига дика салаIа йиш хургья.

— Вай хIанзалца дийцар путевкаш а йолаш салоIача цIагIа е санаторе ухача нахах. Иштта а боацаш, шоаш боагIача наьха салоIилга мишта вIаштIехьа доаккхаргда?

Иштта бола нах вай тоъал дукха ба. Цхьабараш ба салоIача цIагIара режим ца езаш, шоллагIа бараш шоай дезалца боагIа, кхоалагIа бараш шоай отпускаx массехк моттиге хила безам болаш ба. Цу тайпара салоIача наха лаьрхIа а кIезига гIулакх дергдац семилетке. ХIанзехьа а дуккхача курорташка хьайийла я юкъарло лоаттаеш йола, тIабоагIача наха чуIе моттиг Iалашъеш йола контораш. 1959—1965 шерашка итташ пансионаташ, ресторанаш, кафеш, диэтически столовеш, дарбаш ду тайп-тайпара учрежденеш яхка, нах лувча моттигаш тоае, спортивни комплексаш е лерхI. Дезалаша салоIаргдолаш цIенош де, ноанюша берашца салоIаргдолаш цIенош де, автотуристашта кемпингаш е, и. кх. д. а це лерхI. Ховлий-теш шоана СССР-е 1064 берий санаторий йолга, пачхьалкхено йиззи Iалаш а еш? Семилетке ужаш а иштта дукхагIа хургья.

(14 мая арадаьннача «Советская культура» яхача газета тIара).

Кхоачамбоацараш сихха дIадаха деза

ЦIаккха а ца хиннача тайпара боккъала башха тоаенна цонаш я «Ингушски» совхозе, къаьстта 1-ча отделенен шаьрача аренашка. Цунах лаьца юртарча боккхийча наха цецбувлаш йоах:

— Дукха хана денз яйнаяц тхона укх шера санна дика тоаенна цонаш, буц дукха, лакха, листа йолаш, юкъе во баьцаш йоацаш. ТIехдикача аьла лохехь йоале а хIара гектара тIара 10 центнер яргйолаш я. Шийи ханнахь из чуэцилга вIаштIехьадаккхар да хIанз керттера декхар.

Шийи ханна йол хьокхилга вIаштIехьадаргдий-хьогI аьнна чIоагIа шеко йолаш ба отделенен болхлой. Уж шек бовла йиш йола моттигаш бIаргагуш я. ХIанзехьа а мангала арабовла ха хьакхаьчай, хIаьта отделени цу гIулакха вIалла а кийчо ца еш я.

Бригадир волча Евлоев Ювсапа чIоагIа дог лазарца дувц:

— Тха отделене мангал хьакха а, йол чуэца а езаш 700 гектар цонаши 560 гектар дIайийна баьцаши я. Цу балха хиланза яргйоацаш 3 тракторни косилка я, уж а йоацараш санна лархIа еза. Дукха ха йоацаш тхона енна цIена говрий косилка а чархаш эшаш хиларца балха араяла йиш йолаш яц. Тхона эшачунгеи оаха дехачунгеи лерг хьокхаш совхоза кулгалхой а бац.

Отделене йолаш къаьна, лелаяь 3—4 говрий косилкаш я. Уж вIашагIъяьхача дика болх бергболаш шиъ косилка вIаштIехьа яккха торо яр, бакъда из вIаштIехьа даккхара эша цхьайола оатхалаш пхьоале хьае аьшк дац. Отделене холаш дара эша механизаци яц.

ХIана нийсденнад цхьоалагIча отделенен болхлой мангала болх дIаболабе кийча ца хилар?

Дуккха ха я совхоза дирекцес 1-ча отделенена, цун балхашта боъонца эшшача тайпара доал ца ду а, цунна эша техника, оатхалаш, стройматериалаш ца лу а.

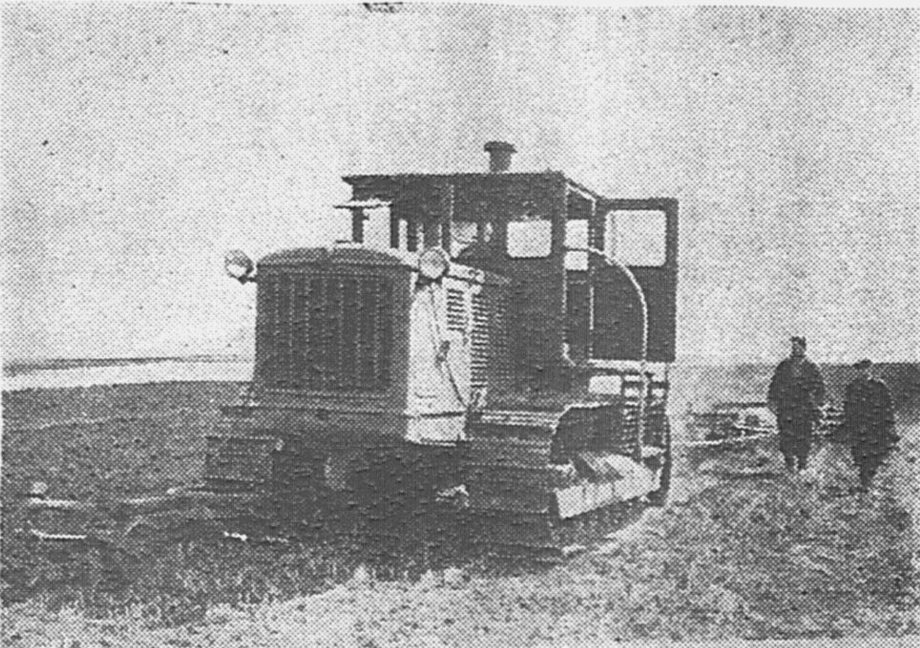
Бахьан из долаш отделенен аьхкий доахан латта моттиг яьяц хIанз а, тоае йолаяьяц хьайбай ферма, луртья аьнна йола автомашинаш луш яц. Цул совгIа тракторни бригаде хьалха хьаенна шиъ «Беларусь» яха трактор юха дIаяккха гIерташ хиннай дирекци.

Отделенен болхлоша дех совхоза кулгалхоша лертIа болх дIабахьара шоаш декхарийла бар делга а, масса а советски къахьегамхоша санна, шоашта хьалхашка латта доккхий декхараш отделенен къахьегамхошка толамца кхоачашдайтилга а.

Шоай гIалат мамогга чехка тоаде декхарийла ба «Ингушски» совхоза кулгалхой.

А. ХАРСИЕВ,
П. ГАГИЕВ.

Челябински область

Механизатора П. Логиновс кхай тIа балхаш деча хана трактор автоматически лелаеш йола приспособлени яьй. Челябински тракторни заводо хьаьлча цу приспособлене лелаеш йола тракторащ хIанз Агаповски районерча «Буранный» яхача совхозе тохкаш я.

Сурта тIа: тракторист воацаш болх беш йола «С-100» яха трактор И. Логиновс яьча приспособленеца.

В. Гиоргиева сурт. **ТАСС фотохроника.**

Ялат дикагIа хьувкъийтара

Ялаташ дIадийна ма баьллинге царна гIулакх де болабелар МагIалбика районерча «Кавказ» яхача колхоза 1-ча бригадера болхлой.

ЧIоагIа хьинаре къахьег укх деношка тракториста Головашов Михаилеи цун новкъоста Свистельников Петреи. Цу механизированни звенос 94 гектара тIа хьажкIаш лелаю. ХIара гектара тIара 50 центнер фуалъяьха хьажкIаш яха дош денад цар. Макхаца а культиваторца а дика кийчдир механизатораша зябах аьха лаьтта, хьажкIаш эгара дикагIча агротехнически хана — 18 апрелера денз 21 апреле кхаччалца — дIайийра. Цул тIехьагIа 3 ди даьлча макха баьккхар, тIаккха хьажкIаш тIаьлча цIаькха а макха баьккхар, хьажкIаш нийлхъяргара дIайикххача дерригa кхашкара балхаш машинашца дергда механизатораша укх шера.

БIарг хьесташ хоза а, нийса а да хьажкIийи гидуаргийи мугIараш. Денгара-денга хо а луш дегI дахь цар. ХIанз культиваци е болабеннаб механизатораш. Нормах 22 гектара тIа культиватор яккха езача 40 гектара тIа йоаккх цар. Трактористаша А. Скотниковси М. Головашевси, А. Ковяровси, П. Свистельниковси шоайла вIаши хувца а луш цхьан дийнахь 101 гектар гидуаргашта культиваци яьккхар. Цул тIехьагIа кхашка арабаьннача Мосиенко Зинаси, Пузенко Марияси, Стражина Екатеринаси, Прошина Серафимаси, Чеботарева Марияси, иштта кхычари шоайла яхье а баьнна уж нийлхъеш чIоагIа хьинаре къахьийгар. Нормах цхьан гектара тIа нийлхъе езача метте хIаране 2 гектара тIа гидуаргаш нийлхйир цар. Трактористаша 200 процент гаргга заданеш кхоачашъеш хьажкIашта культиваци йоаккхаш болх бу хIанз.

Иштта дика дIахьо бригадо кхашкара балхаш. ДукхагIа болча болхлоша, къаьстта кагирхоша бийсаш кхай тIа йоах. Повараша Марьина Марияси Павлова Аннаси дика кийчдаь, чам болаш даа хIама хулийт царна полевой стане а цар болх беча метте а.

Цхьабакъда, дика латтац колхозникашта юкъе политически культурно - массовии болх. Колхозникаш кхашка арабаьлча денз цхьа лекци а йийшаяц, цхьа беседа а яьяц полевой стане, цкъа кино а хьекхадац. Наггахьа мара араювлац къахьегама листокаш, уж а долчча бесса бригадан вахар гойташ яц. Колхоза парторганизацен секретарь нов. Торий бIаьсти яьлча денз цкъа мара хинвавац бригаде, хилча а колхозникашца ший лерттIа къамаьл ца деш, бригаде политически культурно-массовии болх миштa латт ца хьожаш вахав.

Нов. Торий декхарийла ва семилеткан хьалхарча шера дукхагIа ялат хьувкъийта шоай хьинар ца кходеш къахьегача колхозникий йиза терко е а, царна юкъе политически, культурно-массовии болх ший лерттIа дIабахьа а.

П. ГАГИЕВ.

Школера кроликий ферма

Вай мехка дукхагIа дулх даккхара чIоагIа лоархIаме гIулакх да кроликаш лелаяр.

Цудухьа оаха, Первомайски юкъерча школерча дешархоша, декхар тIаийцаьд школе кроликий ферма йилла а укх шера пачхалкхенна 10 центнер кроликий дулх дала а.

Дешархоша яь хоза клеткаш латт хIанз школан коа. Цу клеткашка яхаш дикача фух йола нана-кроликаш я. Уж лелаеш 12 сагах латташ бригада я тха. ХIара денна кроликашка хьожаш шишша саг хул. Дийнахь кхозза кхоаб оаха кроликаш, хан-ханнахьа хий а меладу. Занятеш йистеяьлча биологи хьехача Г. В. Дружининас кроликашта гIулакх мишта де деза хьех дешархошта. Къаьстта дика лелаю кроликаш 7-ча классерча дешархоша Оздоевас, Ургаповас, Аюповс, 5-ча классерча Гасановас, Паничкинас, Чистяковс.

Кроликаш лелаярца вай мехка дукхагIа дулх даккхара латтача къовсаме дакъа лоацаргда тха школерча дешархоша.

А. ЧАНИЕВ,
Первомайски юкъерча школан 9-ча классера дешархо.

Тхьогга язду

Инвалидашта лаьрхIа «СМЗ» яха легковой машинаш кхаьчай дукха ха йоацаш вай республике. ТIема а, къахьегама а инвалидий дика терко еча вай советски пачхахьалкхено мах боацаш лу царна уж машинаш.

ХIанз Грознерча тIема инвалидий госпитало вIашагIъехкача курсашка из керда машин Iомаеш ба инвалидаш. Къаьстта дика деш курсашка А. Олиговс, Л. Саламовс, В. Айдамировс, М. Ремизовс, Ф. Лавровс, Е. Яновскаяс.

Кастта пачхахьалкхено енна машинаш лехка бокъонаш лургья инвалидашта.

С. ВОРОНИН.

* * *

Грозненски локомотивни депо керда техника енай. Уж да «ТЭ-3» яха низ бола тепловозаш. Керда тепловозаш Р. Саркисовгеи, Ф. Стрелковгеи, М. Головченкогеи, И. Джабраиловгеи, иштта кхыча машинисташка а цар помощникашка а леладе дIаденнад. Пассажирски поездаш дIа-юха кхувла доладеннад уж.

Кастта кхы а керда тепловозаш доагIаргда депо.

Г. АНОХОВ.

* * *

Укх денoшка Наьсарерча кирпично-черепични заводе дунен халкъашта юкъера гIулакхаш дувцаш лекци хилар. Лекци йийшар ССКП Нохч-ГIалгIай обкома лектора нов. Губина. Гулбеннача дуккхача завода болхлоша чIоагIа уйла тIаяхийта ла а дийгIар, лектора баркал а аьлар.

Г. ОЗДОЕВ.

* * *

«Колхозийи совхозийи хьайбаш леладераш, бIаьстан юххье денз доакъар кийчде, шортта Iалащде доакъар — хьайбашка продукташ дукхагIа ялийтара керттера дар». Иштта да хьайбаш леладерашта лаьрхIа дукха ха йоацаш арахийца плакат.

Плаката тIа да фермай болхлой социалистически яхьа итогаш а, республикан дикагIа болча дояркай хьокхамаш а, хьайбаш леладерашта пайдана статьяш а.

Ю. ОЛЬГИН.

* * *

Красни креста обществон Республикански комитето районашка бахаш бола нах (цамогаш волча сага гIулакх де) Iомабеш йола кружокаш вIашагIъехкай. Кружокашка дешараш дукхагIа бараш цIен-ноаной ба. Цар Iомаду цига цамогаш волча сага цIагIа де деза гIулакх; молхаш мишта мелае еза, хала цамогаш уллача сагага мишта хьежа веза, иштта кхыдараш.

Г. МЛАДЕНЦЕВ.

* * *

1958 шера сомий гаьнаш егIаяр Наьсаре Ленина улицах. Цхьабакъда, юртсовета а цхьаболча бахача наха а лора ца яр бахьан долаш дукхагIа яраш кагъяй уж гаьнаш. Юртсовет а Наьсаре ваха хIара саг а декхарийла ва уж йиса гаьнаш лорае а, царна дика гIулакх де а, керда яраш дIайогIа а.

Х. ГАЙТУКИЕВ.

* * *

МагIалбика районерча Йоккхача Ачалкхерча школе деша дагIача бераша дика дешарал совгIа дика къахьег школан коа. Массаза а цIена лоаттаду цар ков, укх шера дукха гаьнаш дIа а егIай. ХIанз гаьнашта хий детташ, молхаш етташ, иштта кхыдола балхаш ду дешархоша.

Цул совгIа спортаца а дакъа лоац дешархоша. Школе волейбольни команда я. Цхьабараща самодеятельносте дакъа лоац. Иштта шоай кхетам лакхбеш, унахцIена хьалкхувш боагIа тха школера дешархой.

И. ЦЕЧОЕВ.

* * *

Наьсарен районерча Пхьилекъонгий - Юртарча школе дешаш пхи бIаь гаргга бер да. Дика дIахьу хьехархой коллективо царна хьехара а, уж унахцIенеи къахьегам дукха безаши хьалкхедара а болх. ГIалгIай, хIирий, эрсий, иштта кхыча къамах бола хьехархой цхьа барт болаш, вIаши чIоагIа безаме болаш хьабоагIа укхаза.

Къаьстта дика болх бу хьехархоша А. Плиевс, И. Хамхоевс, Д. Наурбиевас, завуча В. Нестеровас.

Х. ХАМХОЕВ,
хьехархо.

* * *

Еррига уйла, деррига хьинар тIадерзадаь бIаьстан экзаменашка кийчлуш ба Нохч-ГIалгIай педагогически института 2-ча курсера студенташ. Къаьстта дика кийчлуш ба тIехдика дешаш бола студенташ Албогачиева Нина, Битиева Хьава, Абадиева Луиза, Мальсагов Абу, Ведзижева Надя, Мальсагов Ахьмад, Мамилов Iабдурахьман. Студенташа тIехдика дешарал совгIа дика лелабу общественни болх а. Уж ба Мамилов Суламбек, Дахкильгов ИбрахIим, Гамурзиева Фатима, Наурбиев Идрис.

Х. БАЛАЕВ,
студент.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиуме

Укх шера 14 мае Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума заседани хилар. Цига ладийгIар районе гражданий юкъара собранеш (вIашагIкхетар) ярах Сунженски райисполкома председатела нов. Д. А. Андриановс яьча доклада.

Президиумо белгалдаьккхар, нах вIашагIтохаш а из гIулакх дIахьош а районни Совета исполкомо цхьабола болх баь хилар. Станицашка Ассиновске, Карабулакске, Нестеровске, Орджоникидзевске, Троицке 1958 шера 15 гражданий юкъара собрани яьй, хIаьта укх шера биъ бетта 8 яьй. Царех самообложене деша хьакъехьа—10, юртбоахама продукташ эцара дешаех—4, нах баха моттигаш тоаяра хьакъехьа—6, кхыча дешаех лаьца—3.

Президиумо оттадир, станицешка еш йола гражданий собранеш дика вIаштIехьа а йоахаш еш хилар. Гражданаш вIашагIкхеталехьа уж вIашагIкхетара кийчо еш болх бу станицай Советий исполкомаша. Гражданаш вIашагIтохилга кийчдеш а из дIахьош а беча балха юкъеоз юрта советий депутаташи активи. Из бахьан долаш гражданий юкъара собранеш гражданаш дика вIашагIкхеташ чакхйоал. Масала, 1958 шера 10 январе станице Карабулаке яьча гражданий юкъарча собране кхадж тасса бокъо йолча 2400 гражданах 1857 гражданин хилар, е 76,5 процент нах. хIаьта станице Нестеровске 1958 шера 10 марте хиннача гражданий юкъарча собране 3540 харжархочох 2918 саг хилар, е 82 процент. Собранеш дика чакхъювл. Станице Карабулаке дIадахача шера август бетта хьайбаех йоаха продукташ эцара дош дувцаш гражданаш вIашагIкхийттача 12 сато пренеех къамаьлаш дир. Гражданаш вIашагIкхийттача дийцача дешаех йоаггIаш йола решенеш ю, уж решенеш, хIаьта иштта гражданаша юкъейоалаяь предложенеш, цар белгалдаьхараш дукхагIа долча даькъе кхоачащду. Масала, станице Орджоникидзевске 1958 шера август бетта станица тоаяра дош дувцаш гражданий юкъара собрани хилар. Собране оттадир: «Станица тоаеш массаболча гражданаша дика дакъа лаца деза... цIеноош кIир теха, улицаш а ковнаш а цIендаь, тIехьа - тIайоагIача хана а уж цIена лоаттаде деза. Гурахьа бешамий месячник долча хана хIара боахаме 3-нел кIезигагIа йоацаш сомий га йогIа еза. Гражданаша цIайогIа гаьнаш Iалашъеча новкъостал де деза станични Советo», аьнна. Цу решенех гражданаша дIаегIай 10 эзар совгIа га, общественни коашка (школашка, берий бешамашка, кхы цу морча моттигашка) цIаегIай 5,5 гектар сомий гаьнаш, 4 километр йолча 7 улицагIа жагIа биллаб, 11,5 километр тIо-никъ биллаб. Станице Троицке гражданаша вIашагIкхийттача кашмаш тоаде, станице Карабулаке хьайбаех йоаха продукташ эцача дешах, кхыдолчарех яь решенеш кхоачашъяьй.

Президиумо дIахо белгалдаьккхар, Советий харжархошца бола бувзам шербара а, юрта боахамеи культурани гIирс хьалбара кертера декхараш кхоачащдеча баха нах оарцагIа бахара а, станични Советаша шоай болх дикагIа бара а гражданий юкъара собранеш яро новкъостал даь хилар.

Цунца цхьана, Нохч - ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо дийцар, гражданий юкъара собранеш елга дIахо а тоадара гIулакха йолаш мел йолча ерригача торонех Сунженски райисполкомо пайда ца эцар. Райисполкомо болх баьбац гражданий юкъара собрани гулъяра а уж дIаяхьара а болча балха опыт лакхъеш, ерригача станицешка йоагI-йоагIача хана дIакхихьаяц уж собранеш, гражданаш гулбара учет оттаьяц, гражданий юкъарча собранешка тIаийеш йола решенеш кхоачашъярга йоаггIача тайпара хьежаяц. Района хьалхе лелаю болхлой кIезига хул гражданаш вIашагIкхетача. Цхьайолча станицай Советаша наггахьа мара гражданаш вIашагIтохац (Орджоникидзевски станични Совето 1958 шера шозза мара вIашагIтехабзц гражданаш).

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо могайир Сунженски района станицашка гражданий юкъара собранеш яра (вIашагIкхетара) практика, Советий решенеш кхоачашъеча къахьегамхой оарцагIа боахача а Советски Союза Коммунистически партен XXI-ча съезда исторически решенеш кхоачашъярах йола халкъа инициатива лакхъеча а гражданаш вIашагIкхетар Советаша беча организационни - массовой балха кертерча формех цаI а лерхIаш, Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо Сунженски района къахьегамхой депутатий Совет (н. Д. А. Андрианов) декхарийла йир района ерригача станицашка, юрташка хан-ханнахьа гражданаш вIашагIкхетилга Iалащде, райисполкома тIадиллар:

а) нах бахача моттигашка гражданаш вIашагIбетталулга хан-ханнахьа вIаштIехьа доаккхаш а из чакхдоаккхаш а станицан, юрта Советаша беча балхага хьажар, иштта вIашагIбетталулга кийчдеш а из гIулакх чакхдоаккхаш а царна новкъостал дар, из болх бе исполкома членаш, отделий заведующеш, района кхыбола бехктокхаме болхлой а ухийташ;

б) гражданаш вIашагIбетталулга кийчдара а, из гIулакх дIадахьара а, хIаьта иштта вIашагIкхийттача тIаийца решенеш кхоачашъяра а хьакхехьа станицан, юрта совета исполкомий бола бехктокхам лакхбе. Цу балха шерагIа юкъеоза Советий депутаташ, Советий хадданза йола комиссеш, юрта актив;

в) гражданаш вIашагIбеттабалара йолча учете района, станицан, юрта Советий исполкомашка порядок оттае, вIашагIкхийттача тIаийца социамаш мишта кхоачащду гражданашка хан-ханнахьа дIахайта;

г) станицани юртеи Советий исполкомий председателий а секретарий а аргIана хулача семинарашкеи совещанешкеи гражданаш вIашагIбеттабалара порядок а из гIулакх дIадахьар а дIадовзийта;

д) юкъара собранеш яра дика опыт йовза а дIашеръе а, станицани юртеи ерригача Советий балха юкъе из опыт йоалае.

Гражданий юкъара собранеш (вIашагIкхетар) ю нах бахача моттигерча берригача гражданашта къоастаде ловш дола боахама а социально-культурни а дешаш — нах бахача моттигашта электрификации радиофикаци яра, хий диллара, нах баха моттигаш тоаяра, кердача дешара шера школаш кийчъяра, культурновахара а дарба дара а учрежденеш хьалъяреи царна ремонт яреи, наькъаш дахкареи царна ремонт яреи, иштта кхыдолеи дешаш дувца.

Лакхехьарча Совета Президиумо тIадиллар районни Советий исполкомашта укх шера май бетта гражданий юкъара собранеш (вIашагIкхетар) кийчъеш а уж дIахьош а юрта советаша беча балхага хьажа, иштта хьежа гучадаьннар дувцаш юрта Советий председателаши секретараши юкъе а болаш райсоветий исполкомашка заседанеш яр, гражданий юкъара собранеш еча гIулакха тIехь Советаша бу болх тоабеш, хьадда дола гIулакхаш чакхдаха.

Керда шахта

ҚАЗАХСКИ ССР. Қарагандерча шахтостроителаша, къахьегам тIа башха дика ка а йоалаш, № 23 йола йоккха шахта хьалъяьй. ХIараден-бус пхиъ эшелон кIор лургболаш я из шахта.

Семилетка йолаелча денз из шоллагIа шахта я болх бе йолаенна. ВорхI шерарча планах ерригаш а Қарагандински кIор боахача бассейне хьалъе езараш 20-нел дукхагIа шахташ я.

Кердача шахте кIор хьаэцаргара денз из вагонашта тIабоатталца долча дерригача тIерча балхашта автоматизаци яьй.

СУРТА ТIА: № 23 йола керда шахта.

П. Федорова сурт. **ТАСС фотохроника**

ИДРИС БАЗОРКИН

КИНОПОВЕСТЬ

(ДIахододар. Хьалхарчунга №№ 32, 33, 37, 39, 40, 41 хьажа).

БИЙСА. Листа хьу. ТIом гаргга ба. Листача хьуна юккъе гIолла хьавоагIа ши цIе эскархо. ЦIаьхха уж кхоач хьу а йоацаш йолча цхьан къуха кIаьдага. Лаьтта Iохайшаь багIа тIемахой-танкисташ. Танкисташ гаьнашта тIехьашка латташ а танкашта тIабагIаш а ба. Царна хьалхашка лаьтта Iодилла улл брезента гата. Тхов кIийле еча хьисапе, эззаь техаь кхы а кхы а брезент да тIехьнахьа а. Цунна кIал аккумуляторни фонарий сердалонах хьокхаш концерт да.

«Приходите свататься,
Я не стану прятаться,
Я невеста не плоха,
Выбираю жениха!..»

Шорттига локхаш пандар ба. Низткъа мара хьа ца хозаш илли доахаш я иллиалархо — кхалсаг.

Брезент а эллаь даьча кхоллара кIал, гаьно латт Махьмуд.

— Пандар увзабеш-м бIарга ма гой сона, бакъда, ашарах-м хIама хьахазац сона! — йоах цо шорттига борд-бордах.

— Пандар лекха-м лекх. Бакъда, шорттига лекх, — йоах юххе латтача эпсаро.

— Со халха мишта варгва?.. Мишта варгва халха? — йоах Махьмуда лерган тIа кулгаш а дехкаш. — ТIоараш мукъа тоха. ТIоарашца халхар де хьожаргвар со, — йоах цо. Матросий барзкъаш а дувхаш, лаба йоаца кий а туллаш ва из.

Илли доаккхаш хинна кхалсаг йистеяьнначул тIехьагIа эпсаро тIемахошка къамаьл ду:

— Бомбаш йийттаьчул тIехьагIа кIезиг-дукха вIаштIехьа доацаш да артиста лергаш. ЧIоагIа ца а тохаш, шорттига тIоараш тохаргда вай,— пандарца нийс а деш, тата доацаш тIоараш вIашта деттилга шийгара дIадоладу цо. Эпсаро даьр ду кхыча зрителаша а. Цар тIоараштa бIара а хьежаш, «матлот» яха халхар ду Махьмуда...

САТОССАШ латт. Йоккхийча топий таташ да хозаш. Сигала гIолла тIехлелх вай самолеташ.

Фронтера юртагахьа бодача новкъа хьийдда йода артисташ тIабола грузовик. Наькъ тIара дом дийлхаьча догIилго бужабаьб. Илли доахаш йола кхалсаг кабина чу ягIа. Махьмуди цун новкъостийи тIехьашкахьа багIа.

— Вахар вай инарал, — йоах Махьмуда сигала ураг1 а хьежаш...

ХЬАЛХА концерт оттадаь хинна хьу. НийлхагIа а лакхагIа а хет из дийнахьа. Брезент дIадаьккхад. Нах бац гуш. Танкай таташ. Хьалхара машин люк хьайийлаь а йолаш я. Шаьрача ара гIолла, хьалхашкахьа дIахьеж командир. Турмалца бIаргагу цунна лелхача бомбашеи йоккхийча топий пхорчашеи сацщанза урагIаухийта Iаьржа лаьтта. Сахьатага хьож из. Кулг айду, кIотаргаши гаьнаши лега а деш, хьалхашкахьа дIахьелх танкаш...

АРТИСТАШ тIабагIа машин юртах чу а енна масса йода. Гой, ер я гола тохаш йола моттиг, регулировщикий пост...

— Махьмуда хьаша тахан-м галифе йола хачи а ювхаш ма йий,—йоах шофера регулировщика бIара а хьежаш.

— Ай, из-м маIасаг ма вий! — яхаш ел актриса.

ЧIоагIа сатем байна бIаргашца Женя лохаш ва Махьмуд. Хьалха санна, гола тоххача метте цIаьхха машин соцаю шоферо. ЖагI чу а боассабаь хIанз дукха ха йоацаш хьалдизаь бомбаша даьха ораш да наькъ тIа холуш... Хи чу а яха улл яьга цхьа грузовик. Чукхийтта регулировщикаш Iеш хинна цIа тоаде гIерташ воалл ши тIемахо. Вож шиъ наькъа боса кхертIоех йоазув деш боахк: «Долле! Малхбузехьа!»

Артисташ, йист хилар а доацаш, машина тIа латт. Кабинка чура Iо а ваьнна, моторагахьа букъ а болаш, ши ког а боаржабаь дIаэттаь латт шофер.

— Ер гIулакх кхетадеш да, — йоах цо корта а лестабеш.

Машина тIара Iо а ийккхаь, хьийдда цIа даьгIачахьа дIавода Махьмуд... ТIаккха юха тIавоагIа из регулировщика, хоатт:

— Укхаза хинна йоI мича яхай?

Къона салте харцахьа хьеж.

— Уж... уж кхычахьа дIабигаьб мотт сона,—йоах цо, ше кхы фу аргда а ца ховш

Боларах а вехаь, Махьмуд машина хьатIавоагIа. Цхьа салтий кий я шофера бе йоаллаш. Иллиалархо кхалсаг а шофер а цу кийнага хьежаш боахк: седкъа... цхьа оагIув демаша баьккха ба. Чухьнахьа — Iаьржа тай а тIехьа маха боалл. Чутехаьча кIада тIа, — дика къоаста а луш, химически къоаламца даь йоазув латт: «Саратова Е. П.»..

Цу кийна, цунна чухьанахьа даьча йоазонна тIакхувдаш кулг, да, Махьмуда декъа, диткъига кулг... «Саратова Е. П...» Цу кулгага саббарах дIакхоач кий... Кулга ка аг, дувладала доахкаш санна йоазонна тIатаI пIелгаш...

— Ма велха... — йоах нанас санна дог лазаш илли доахаш йолча кхалсаго. — Из-м ишта ца хила а сахьат дац...

Го а баь цунна гонахьа латта новкъостий духьал хиларах Махьмуд бIаргагуш вац. Актриса юхьи дог лазаш Махьмудагахьа хьежа цун бIаргаши мара дац гуш.— Ма велха...

ТIОМ СЕЦАР. НАХ МАШАРЕРЧА ҚЪАХЬЕГАМА ТIАБИИРЗАР. ДУҚХА А ХА ЯҚҚХА ВОШАЛ ДОЛЧА ҚИРГИЗСҚИ ХАЛҚЪА ОПЕРЕИ БАЛЕТЕИ ВАХАР МАХЬМУД.

МАХЬМУД спортивни дайга барзкъаш а дувхаш ва. НиI хийра йиссаьча гIолла чухьеж из: Iалаьмате йоккхача зала чу, биъэ а пенаца станокашта дIатIаэттаь латт хитонаш ювхаш мехкарийи IотIаяда йIаьха хачеш ювхаш кагий нахи. Лекхаш рояль хоз. Занятеш еш боахк.

Группан инспектор лейка бе а еллаь наIаргахьа хьед..: Махьмуд сихха дIачувод улуврча цIагIа.

Грим еш долча истола тIа письмо яздеш вагIа из. Мухьмуда корта хьалъайбаьча хана кизга чу бIаргагу цун гIайгIане бIаргаш.

...«Хьамсара Иван Федорович! Ма ярра согара сагото йовзъялар-кх хьона а. Сай дезалех цхьаккха хIама хац сона. Театре сох хIанз а «наьха саг» лерхI. Эстрадаца лоархIаш ва со. Дукха ба укхаза Ленинграде дика школа яьккхараш. Бакъда, цхьабараш-м сонтал мара кхы хIама ца доаллаши шоаш деча «жIале ловзарех» эхь ца хеташи а ба. Сона-м хац сайга мел сатохалургда. Ма чIоагIа безам бар-кх са сай говзал совгIаяккха, болх бе!...»

ГУРГАЛ ТОХ. Халхараш деча зала чура арабоагIа артисташ. ГIозбаьнна, белабенна ба уж.

Махьмуда беззаме моаршал тел царга, цхьаннена балам тIа кулг тох, цхьанне хьа а лаьца из эгаву, тIаккха цIаьхха цунна духьал нийслу Кирилл Иванович, театра балетмейстер.

—Новкъост Ишхоев, со волча хьачуотталахь! — гIожо из дош а кхессаь балетмейстер дIахавода.

Балетмейстера башха йоккха йоаца кабинет. Цхьан пенах хьалдоахк Гельцера, Улановай портреташ, шоллагIчох — Киргизски театра прима-балерина. Цу кIал йоазув доал. «Киргизски ССР халкъа артистка Бибисара Бейшеналиева». ЗIамигача дегIара а волаш гIийло саг ва Кирилл Иванович, малхбоалехьа бахача наьхачоа тара юхь а йолаш, чакхвала санна ира хьежаш ши бIарг а болаш. ханага хьежжаь доацаш, кIайвенна ва из. ГIаьле хьа а яьккхе, табашник истола тIа Iоккхосс цо.

— Фуд Iа леладер, репетицешка хIана ахац хьо? — хетт цо.

— Оаш сога ловзае телача ролашта-м со ишта а ва кхоачам бергболаш! — эхь дайнна сатийна а волаш жоп лу Махьмуда.

— ТIах аьннеи къахьегам безаши бола нах хьаштдолаш ва со. Iа хьахайтаьдац хье ишта хилар... — йоах балетмейстера.

— Баркал хьона со вовзарах. Хьокха сцена тIа вувларца гучадаккха деза аз сайха фу доалл? — аьле юкъе экхх цунна Махьмуд. — Минансе?..

— Новкъост Ишхоев, де ца доаггIача тайпара къамаьл Iайха делга хоалаций хьона?!.. — сихлу балетмейстер

— Деш хила мег.

— Из тайпа къамаьл цхьаннега а сайга дайтаргдолаш вац со! Iайха уйлае Iа хьай гIулакха! — гIажжа из дош а аьнна Кирилл Иванович дIавода.

— Хьай гIулакха уйлае езар-м хьо ва! — тIехьара тIа цIогIа тох цунна Махьмуда. — Парторг ма вий хьо!

ЭгIаз ваха бIаргаш доагаш ва Махьмуд. Хьийзза истола дIатIа а вахе, каьхат хьа а ийце язду цо: «Аз се дIавакккар дех», тIаккха уйла ю цо. Хьокха а даь тускар чу Iочукхосс цо ше яздаь хинна каьхат...

— ИШХОЕВ вайнавац хьона? — хетт балетмейстера швейцарага.

— Вайнавац. Из хIанз а араваьннавац.

Ийча уллача кIувсий новкъа дIавода Кирилл Иванович. Грим еш долча цIенох цхьаннеча а, вокханча а, балетни зале а чухьож из.

Станока юххе, наIаргахьа букъ а болаш ше цхьаь Iуйрийна денна хинна урок Iомадеш воалл Махьмуд. Хийццаь хьоцар да цунна тIера Iоухаш. ХьаьтIара хьоцар дIа а даьккхе, цIаьхка а, цIаьхка а ший де дезар ду цо.

Шорттига ниI юха тIа а къайле сахьатага хьож балетмейстер. Из бIаргадайна уборщица леткъа йолалу:

— Ишта хьувз-кх из массаза а! ХIа аьнна нах дIаболххашехь а, из вайя хьаотт! ТIаккха волалу дегI сеттаде... Йист хила йиш а яц хьона!..

— Массаза а ду ях Iа цо из?

— ЙоккхагIчунга хатта Iа, хье ца теше! Цхьацца йолча хана кхыметтел актераш спектакле юхабаьккхача а из бахьан долаш чуяханза укхаза хьувзаш хул со! Наха совгIаташ тел, хIаьта сона дайман администраторгара бехкаш хул, хьо хIана кхоаяц, яхаш. Iа мукъах оалдалара цунга...

Махьмуд аравоал. Цкъарчоа тIех а ваьнна дIаваха безам хиннабар цун, бакъда, из безам низзагIа Iо а тоIабаь, Кирилл Ивановича дIатIавода:

— Сихвенна даь къамаьл дар аз даьр... Бехк ма билла сона.

— Мегаьд, мегаьд... Бакъда «со» яха гIулакх кхы дIахо леладергдоацаш дутаргда вай! — йоах балетмейстера. Хьайла хьога, единоличник! — вела а къежаш бехк боахача хьисапе корта лестабу цо.

— Кирилл Иванович, Ленинграде деша мича ваьгIав со! Бокъонца йола школе яккханза ва со, цудухьа бIубенна сайха теша а магац...

— Сагага хIама хьоа ца деш Iе, е яппараш а еш дIаваха лаьрхIад Iа хIаьта? Ишта мегаргдац! Из дутаргда вай. ХIанз са дувца безам бар-м из дац. Республикан партийни съезде оттаде концерт кийчде деза. Хьо аз программа юкъе вихьаьв. «Венгерски» яха халхар дергда Iа.

— Цхьаь? — хетт цецваьннача Махьмуда.

— А, Бейшеналиева хьайца а йолаш, — йоах балетмейстера тоIIадаь.

Махьмуда бIаргаш сийрда доал.

— Массанена а гуччахь со барталла кхетаргва моттий хьона, хIай?! ХIаьта а баркал хилда хьона! Гург ма дий хьона!.. — йоах Махьмуда чIоагIа гIоз а ваьнна.

— Балете хьувзача наха уйла когашца ю яхилга бакъ-м хиннадоада. Нахах ишта хета мегаргдий? Парторгах-м муххама а, — йоах пIелг а эгабеш балетмейстера. ТIаккха, тIехкарашка гIолла мархIа а велла, балетни зале дIавуг цо Махьмуд.

— Волле. Аз дувцаргда хьона.

ЛАМПАШ йоа а яь додача Iалаьмате доккхача кеманна тара да бийсанарча сигала сердалонах бIаргагуш дола театра цIенош. Хьалла лакххехьа, тховна гаьна йоацаш йоагаш массехк лампа я. Цу сердало йоагIача корашка а хьеже, корта а оагабийя дIахо вода хьахо.

Вестибюле кхалсаг-вахтер. Чувоал хьахо. Iохов дивана тIа.

— ... ШайтIаш яI, шайтIаш! Ди а мича тоъ акхарна-м.

Лифт хьаеллалу. Чемоданг а бе йоаллаш Махьмуд хьааравоал.

— Фуд Iа хьувзадер, кхычарел дукхагIа алапи даккха-м гIертац хьо? йоах цунга хаьхачо.

— Бакъ йоах,— хаьхочун гадоаккх вахтеро а, — сен духьа хьег селла бала?!

— Массарел а дикагIа халхавала безам ба са, тетя Маруся! — яхаш бегаш бу Махьмуда.

— Массарел дикагI-м Iа фуннагIа дарах а воалалургвац хьо! — белгалдоаккх хаьхочо, ший топпара гIаьле лота а еш.

— Бакълув хьо, философ! — йоах Махьмуда мочхал а доахаш, — хIаьта а цунна тIаккхувш-м хила веза саг.

— ХIа! Телеграмма а я укхаза хьога ена, — хьайзар тетя Маруся.

Махьмуда хьа а ийцаь телеграмма Iоеш: « Театрера дIа ма валалахь. Хало лоалуш хилалахь.— Къахьегедезачох кхувргва хьо. Да хьо волча Iовайт оаха. Хьожаш хилалахь цунга. Кънахчал долаш хила. Қасткаста язде. МархIа вол аз хьо. Павлов».

— Хьожаш хилалахь цунга... Къонахчал долаш хила... — оал Махьмуда ше-шийца. — Фу ала гIерт-хьогI из? Баркал хьона, тетя Маруся! Са да укхаза хьавоагIа!

(ДIахододар хургда).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Женевски совещане

Женева, 21 май. **(ТАСС-а спец. корр.).** С. Ллойд председатель а волаш тахан хиннача совещанен заседане дІахо дагабоалаш хилар совещане дувца оттадаьча дешай хьакъехь. Таханарча заседане эггара хьалхагІа къамаьл де волавеннача Францен кхыча мехкашцарча гІулакхий министр волча М. Кув де Мюрвила аьлар, укх совещане дакъа лоацаш бола нах хІаранена дагардар вІаший хайна а баьннаб, хІаьта цудухьа ца кхетадеш дола хІама цу гІулакхаца ца дитар чІоагІа лоархІам болаш а да. Цунах хетта, селхан А. А. Громыкос даьча къамаьлах лаьца массехк дош ала безам ба шийн аьлар цо.

Вай советски коллега аьлар, йоах французски делегацена керте латтачо, шийн делегаци шийна могар дергдолаш я вай уйлаш цхьан кога тІа яхар духьа а вай барта доаладар духьа а, аьнна. Из чІоагІа бакъахьара къамаьл ца.

Вожаш а барта бахка безам болаш хиларах тешам а луш, Кув де Мюрвила аьлар, хІаьта а, совещане ювца аьнна тІаенача предложеней тексташ ювцаргйолча дІакхаьчаяц совещани хІанз а, аьнна.

Германеца машара договор делга белгала йоацача хана тІехьадоаккхаш йола, кхаь пачхьалкхен «комплексни план» дикагІа могаеш дувцар цІаькха а Кув де Мюрвила. Аз цІаккха а аьннадац машара хьакъехьа дош вай оттадац аьнна, аьлар французски делегацена керте латтачо. Аз аьннад, хІанз санна ши Германии Берлини йолча хана машара договор де дезаш а дац, йиш а яц, дича пайдана а дац, аьнна.

— ХІанз къаьста долча Германен шин даькъах цхьаннеца машара договор динза дарг ца хилар дац вай дувцар, — аьлар Кув де Мюрвила.

Англен викал а лоархІаш къамаьл даьча Ллойд Селвина ше раьза хиннилга хьахайтар малхбузехьарча пачхаьалкхнаша оттаьяча «машара плана» тІара цхьадола хІамаш СССР делегацена мегаш хиларах а ше къамаьл деш А. А. Громыкос яххача тайпара дувца оттадаьча дешай хьакъехьара СССР-еи малхбузехьарча пачхаьалкхений наькъаш гарга еза безам болаш из хиларах а.

Ллойда аьлар, Германи вІашагІтохарах дола дош дувцаш А. А. Громыкос даьча къамаьлах лаьца, Советски правительство Германи йиикъа латтилга цІадахьа уйла йолаш а яц, Германе кортамукъа хоржамаш дареи плебисцит оттаяреи идея тІа ца эцаш а яц Советски правительство, шийна гучох, аьнна.

Английски делегацен керте латтачо а, Кув де Мюрвила санна, дувцар малхбузера пачхаьалкхенаш германски шинна а пачхаьалкхенаца машара договора кулгаш язде безам боацаш йолга, хІана аьлча цу пачхаьалкхенаша ГДР-ан правительство «викалал» оттад ца лерхІандаь.

С. Ллойдал тІехьагІа ФРГ-ан делегацен цІерах дош йицар В. Гревес. Ше къамаьл деш, Германи вІашагІкхетара тІехьа даьсса хабар диійцача, бонски правительствон викало вІаьла тІаэцацар германски ши пачхаьалкхе вІашагІтохилга.

Германецарча машара договора проектах Германски Демократически Республикан правительствона хетар дийцар совещане ГДР-а кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Лотар Больца.

Цо аьлар, Германеца машара договор оттаяр немций къамана а дунен халкъашта юкъе а боккхача лоархІама гІулакх лерхІ ГДР-а делегацес. Цхьайолча делегацеша цхьацца хІамаш дувце а, совещани Германецара машара договор ювца йолаенна раьза да тхо, аьлар Л. Больца.

Машара договор ца дича, аьлар ГДР-а делегацена керте латтачо, Германи йиикъа латтилга гаьна даргда; машара договор ца хилча немецки милитаристаша моллагІа дола герз хьадар сихдаь ца Іеш, ракетнии атомнии герзаца а кийчбала болалургба уж, цу тайпара машара бола кхерам лаккхлургба.

Л. Больца юххера а аьлар, Германеца машара договор чехкагІа оттаделга тІагІертта хьадеха деза.

Цул тІехьагІа заседане къамаьл дир А. А. Громыкос. Совещане дакъа лоацарий позицеш вІаши гаргаозилга малагІча ларда тІа дІахьортда дувцаш, СССР-а делегацена керте латтачо аьлар, эггара хьалха Германеца машара договор оттадара дешагеи цунца ювзаенна йолча предложенешкеи хьажанза даргдац, цу дешаца дувзаденна цхьаккха хІама доаца кхыдола дешаш хІатІа а ца увзаш.

Уж позицеш вІаши гаргаозара Германеца машара договор оттаданза даргдац, из милитаристски пачхаьалкхе йолаш дегІа а йоагІаргйоацаш.

Германера хьал доагІача тайпара меттаоттаде, германски шинна а пачхаьалкхенна юкъерча гІулакхий кхоxкам, Европерча гІулакхий кхоxкам дІабаккха, хІаьта иштта ГДР-и ФРГ-и вІаши гаргаозаргйола дика хьал Іалаще Германеца машара договор оттаданза дарг ца хиларах, хІаьта хІанзарча хьал тІа германски шинна а пачхаьалкхенца машар договор оттаданза дарг ца хиларах Советски правительство чІоагІа тешаш я, аьлар А. А. Громыкос.

Юххера а лоацца къамаьл дир К. Гертера.

Чехословацки Республика. Къулбехьерча Чехе цхьадола лаьтта ушалаш йолаш да. Юртбоахама кооперативаша уж йокъаеш балхаш ду.

Сурта тІа: Ческобудейовицки района Рудный яхача юртарча кооператива кхай тІа. Советски производстве яь дренажни экскаватор сангараш йоахаш йоал.

И. Фальте сурт.

Чехословацки телеграфни агентство.

Берашка аьхни салаІийтара йоакхо е

Коммунистически партеси Советски правительствоси чІоагГІа уйла тІаяхийта йоакхо ю вай мехка коммунизм хьалъерий мутІарех хургдолча, коммунизма сийрда кхоане бІаргагургйолча берий.

Школани вахареи бувзам чІоагІбара а, дІахо йодача хана халкъа образовани кхы а дегІайоалара а ленински наькъах нийса йодача партес йоккха программа оттаьй.

Вай школашка деша цагІача бераша предметех дешар Іомадарал совгІа масса а оагІорахьара хьаькъал Іомаду, уж дегІа могаш хургдола гІулакхаш ду. Колхозий а совхозий а кхашка балхаш деча дешархой производственни бригадашка, гІирсаш хьалдеча моттигашка къахьег бераша аьхки каникулаш йолча хана, хІаьта цу гІулакхаша къахьегам беза а болийт царна.

Цул совгІа пионерски лагерашка салаІа а ух бераш аьхки. Укх аьхки пионерски лагерашка салаІа гІоргда 3 миллиони 3 эзари бер, хІаьта туристски базашка гІоргда 100 эзар бер.

10 эзарнел дукхагІа дола духхьала вай республикерча къахьегамхой бераш пионерски лагерашка дахийта вІаштІехьа даргда укх шера.

Нохч-ГІалгІай республике ерригаш а 45 пионерски лагерь вІашагІъеллай. Царех 33 городашкеи 12 городел арахьеи я.

Берашка салаІийтара дола из лоархІамера гІулакх дика чакхдаккха лаьрхІа организационни балхаш деш латт хІанз. Республикерча школашкара дикагІа бола хьехархойи пионерий вожатеши хержаб лагерашка болх бе, хІаьта хІанз лагерий территореш кийчъяра воскресникаш ду, эшаш йола спортивни а кхыйола а инвентараш вІашагІъетт.

Вай республикера 20 школьник вахав «Артек» яхача ерригсоюзни пионерски лагере. Царна юкъе да гІалгІай, нохчий, эрсий, иштта кхыча къамий бераш.

Геттара хозача моттигашка ехкай бераша салоІаргдола лагераш. Масала: гІирсаш дерий бераша салоІаргда Чишки яхача юртарча лагере, юртбоахамани пачхаьалкхен учреждениешкареи болхлой бераша — Сержен-Юрта.

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето соцам баьб аьхки бераш лагерашка салоІаш долча хана уж дІаюха кхувла, царна продукташ а кхы эша хІама а кхахьа эшаш йола транспорт хьакъоастае, аьнна.

Каникулаш йолча хана бераш къахьега Іомадара чІоагГІа уйла тІаяхийта еза. Цу гІулакха лаьрхІа шеръе еза лагерий материальни базаш: болхлой мастерскеш, сомий бешамаш, бизаш дІадув а опытни а участкаш вІашагІ а ехка. Дешархоша цига деча балхаша торо хулийтаргья цар школе Іомадаь дешар чІоагІде. Цул совгІа лакхерча классашкара дешархой ахийта беза лагера юхе ядача колхозийи совхозийи кхашка, цар шоашта могача тайпара балхаш дергдолаш. Бераштa юкъе самообслуживани лелаелга чакхдаккха деза. Столове, кухне, лагера коа, иштта кхыйолча моттигашка дежурство лелае еза бераша.

Бераша ловргдоацаш дола балхаш тІатетта йиш яц царна. СалоІача берашка балхаш дайта деза цар ханага а, уж могаш хиларга а хьежжа. Хан-ханнахьа физкультурахи спортахи йола занятеш чакхъяха еза берашца, цул совгІа хила еза соревнованеш, спартакиада, экскурсеш, ловзараш. БГТО, «Южный турист» яхача значекашка нормаш дІаяла еза. Хиш, Іамарч долча моттигашка ядача лагерашкара бераш нек де Іомаде а деза.

Кагех дола бераш дІа-юха дийкъа а цийкъа, царех группаш а яь вожатеши воспитателаши тІачІоагІбе беза царна.

Доккха декхар латт профсоюзни организацешта хьалхашка, городе юхедусача берашца воспитательни болх нийса а дика а дІабахьара. Уж бераш каст-каста городал арахьа экскурсе кхувла деза. Болхлой поселкашка вІаштІехьа яха еза ловзара площадкаш, чакхъяха еза тайп-тайпарча командашта юкъе спортивни соревнованеш; стадионашка, хи тІарча станцешка, кхыйолча спортивни сооруженешка мах боацаш ахийта деза бераш.

Боккхача лоархІамера гІулакх да городера а юртара а гаьнаш лораярaи царна гІулакх дараи бераш оарцагІа доахилга.

Ерригача общественноста уйла тІаяха хила еза укх аьхки бераша дикагІа салоІаргдолаш а уж унахцІена хургдолаш а. Цунга хьежжа хургда кердача 1959—1960-ча дешара шерага бераш кийчдалар.

Б. ДИДИГОВ,
ВЛКСМ обкома секретарь.

Грознерча журналистий кхетаче

22-ча мае ССКП обкома пропаганданi агитацени отделои Нохч-ГІалгІай АССР-а журналистий Союза правленеси вІашагІтехаь хилар Грознерча журналистий кхетаче. ССКП ЦК июнь бетта хургйолча Пленума кийчо яра даькъе печата хьалхашка латтача декхарашта хетаяь яр из кхетаче.

Кхетачен тІа къамаьлаш дир республикански газетий а радиокомитета а редактораша. Цар шоай къамаьлашца белгалдаьккхар, технически прогресс дІахо яхьара производственни балхашта комплексни механизаци а автоматизаци а яра, хьаеш йола продукци дикагІа а цунна шийга дІабода мах чухнахьа а хилийтара промышленни, транспорта, гІишлоний предприятеша деш дола балхаш газетий оагІонаш тІа а, радиоца а миштa дувц. Дукхача наха дакъа а лоацаш еш йола рабкоровски рейдаш дикагІа мишта вІаштІехьа яргъя а дийцар журналисташа шоайла дага а боалаш.

Кхетаче йистейоаллаш къамаьл дир ССКП обкома хьалхарча секретара нов. А. С. Трофимовс.

Сберкассай балха общественни смотр дІаяхьарах

Укх шера 15-ча марта денз 1-ча июне кхаччалца сберкассай балха смотр я вай республике дІахьош. Смотра декхар да, бахача наха сберкассаша деш дола гІулакх лоархІам боллаш тоадар, бахача нахагара ахча сберкассашка чуэцара болх айбар, сберкассай гІулакх къахьегамхошка шерра дІадовзийтар, иштта масса хана сберкассай балха новкъостал дергдола актив вІашагІтохар.

Ала дезаш да доагІача тайпара а ший ханнахьа а смотра декхараш кхета а даь цу гІулакха йизза терко яьча районашка из болх дикача толамашца, дика вІашагІбелла дІахьош хилар. Иштта, вай республике смотр дика дІаяхьара болх дика лелаберех лархІа езаш я Наурски район.

Смотр дІайолаеннача хьалхарча деношка смотра районни комисси вІашагІъеллар цига центральни сберкасса заведующес райисполкома заседане а, хІаьта лохерча сберкассай заведующешеи контролерашеи шоаш болчча юрта Советий заседанешка а, болхлойи, колхозникии собранешкеи предприятешкеи а отчетни докладаш йир. Иштта, смотр йолча хана къаьстта терко тІаяхийта еза дешаш дийцар. Колхозашкеи, совхозашкеи, предприятешкеи сберегательни гІулакхах баха нах дІакхетабеш лекцеши, докладаши, беседаши йир. Районни газета тІа каст-каста наха сберегательни гІулакх дикагІа дІадовзийтаргдолча тайпара материалашта кепа етт.

3 процентах йола Пачхаьалкхен заеми, ахчан-хІамай лотереи наха юкъе дІайоаржаяь, сберкассашка ахча дІадехкилга боккха пайда болаш гІулакх долга дІадовзийташ агитационно-массови болх масса хана лелабу районе.

Иштта цу районе смотр дІаяхьара гІулакх дика вІашагІдолларо торо хилийтар укх шера январь бетта сберкассе Іодилла ахча уллаш 5400 саг мара ца хиннача хІанз 5800 саг хилийта, хІаьта районерча ерригача 12 сберкассашка теркал де йиш йолаш да кассашка наха ахча Іодехкилга лоархІам боллаш лакхденна хилар.

Ший ханнахьа йоагГІача тайпара цу гІулакха терко а ца яьча районашка во латт смотр толамца дІаяхьара гІулакх. Иштта Урус-Мартановски районе смотр дІаяхьара болх тІеххьарча деношка мара вІашагІбеллабац, хІаьта дукха мероприятеш хІанзчул тІехьагІа — смотр йистеяла цхьа кІира мара ца дусача хана — кхоачашъе лаьрхІа а я. Агитационно - массови болх а во лел районе.

БоагГІача тайпара общественни смотра лоархІам ца баьча Шалински районе во латт нахага лотерейни билеташ дохкара гІулакх.

Смотр вІалла йоацаш санна мара, кхыметтел цкъа а лерттІа вІашагІа кхийтта сберегательни кассай балха гІулакх дийцадац Надтеречни районе.

Районашкарча сберкассай заведующеш, общественни контролераш, районера смотра комиссей членаш декхарийла ба хоадам боллаш сберкассай болх тоабе а дикача толамашца республикан общественни смотр чакхъяккхара доагГІаш дола дакъа лаца а.

С. СУЛТАНОВ.

СПОРТ

Наха чІоагІа сакъердам хул футболах ловзарца. Грознера Орджоникидзе цІерах йола стадион хьалйиззе нах вІашагІкхет цига «Б» классера футбольни командаш ловзаш хилча.

Укх кердача сезонах ворхІазза лайзай Грознера «Б» классе чуйоагІаш йола «Терек» яха команда Советски Союзе хьалхле яккхара ловзача «Б» классе чуйоагІача командашца. Ерригаш а 14 очко яккха йиш йолча 7 очко а яьккха, 3-ча зоне 8-гІа моттиг лоацаш яр «Терек» 21-ча мая кхаччалца долча хоамех.

17-ча мая «Терек» яхача командера футболисташ лайзар Кировобадерча «Б» классе чуйоагІача «Текстильщик» яхача командаца. «Терек» котъяьлар счет 2 : 1 а йолаш. ХІаьта а бІарахьийжараш чІоагІа раьза хиланзар «Терека» мелача, эсалча ловзара, хІана аьлча кхы а дикагІа ловза йиш йолаш бар вай футболисташ.

М. ЭЛЬМУРЗИЕВ.

Къамаьл ду ГРОЗНЕРА...

Радиопередачай программа

24-ча мая: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.35 — информацеши хоамаши; 7.45 — «Ленинан некъ» газета обзор; 8.20 — «Сердало» газета обзор; 8.35—«Сецца» дувцар; 9.30 — радиоладувгІархой заявкех концерт; 12.20 — «Йовзаш йолча талгІе тІа» яха № 2 йола сатирически журнал (эрсий меттала); программах концерт; 17.00 — «ЦРМЗ-ан» конструктораш болча» передача (эрсий меттала); 17.15 — «Дын кхалсаги» беседа (гІалгІай меттала); 17.25 — керда хоамаш (гІалгІай меттала); 17.35 — Айдамирова Маремеи, Дацагов Салманеи иллеш а оалаш концерт; 18.00 — «МагІалбика аренашкеи фермашкеи» передача (эрсий меттала); 18.20 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.35 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.45 — «Республикан художественни самодятельностага хьажар» статья (нохчий меттала);

25-ча мая: 7.20 — «СалаІар» беседа (эрсий меттала) 8.20—«Нохч-гІалгІай совнархозо ворхІ шера хьалъергйола гІишлош» передача (нохчий меттала); 8.35 — Советски Союзереи доазол дехьареи хоамаш: (гІалгІай меттала); 8.50 — информацеши хоамаши; 9.00 «Щелкунчик» яхача Чайковский балетах лаьца музыкально-образовательни передача 17.00 — «Республикан моттигера промышленность ворхІ шера» передача (эрсий меттала); 17.20 — «Йол Іалашъяр боккхача лоархІаме гІулакх да» передача (гІалгІай меттала); 17.35 — нохчийи гІалгІайи иллеш; 18.00 — «ДІадийнача ялата гІулакхдара говзанчаш», передача (эрсий меттала); 18.00 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.40 — «Советаш ворхІ шера план кхоачашъяра къовсаме» статья (нохчий меттала); 19.30—керда хоамаш (нохчийи гІалгІайи меттала).

26-ча мая: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — «Са лоалахой» корреспонденци (нохчий меттала); 8.35 — «Назрановский район ворхІ шера плане» передача (гІалгІай меттала); 8.50 — информацеши хоамаши; 9.00 — радиоладувгІархой

27-ча мая: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — «Ленинан некъ» газета обзор; 8.35 — «Юрта боахама болхлошта» передача (гІалгІай меттала); 8.50 — информацеши хоамаши; 9.00 — Композиторий Рычменскийи Халебскийи произведенеш; 17.00 — «Кхалсаг художественни литературе» передача (эрсий меттала); 17.20 — пионераштеи школьникаштеи передача (гІалгІай меттала); 17.35 — Нохч-ГІалгІай халкъа ладувгІа ашараш; 18.00 — «Семилетка кхоачашъераш кердача гІулакхашкахь» передача (эрсий меттала); 18.20 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.40—юрта боахама болхлошта передача (эрсий меттала); 19.30 — керда хоамаш (нохчийи гІалгІайи меттала).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

«Челюскинций» цІерахча кинотеатре Йоккха зал **«Даь сесаг».** Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10. ЗІамига зал № 1 **«Да сесаг».** Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30. ЗІамига зал № 2 **«Даь сесаг».** Долалу: 1, 3, 5, 7, 9. Берий сеансаш **«Циска цІа».** Долалу: 9.15, 11.15. ЗІамига зал № 3, берий сеансаш. **«Дошо бухте хиннар».** Долалу: 9, 11. **«Мячик пятнышко».** Долалу 9.15, 11.15. **«Из диццала йиш яц».** Долалу: 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15. 25-ча мая денз,— Сега кхел (ерригача залашка).

«Родина» яхача кинотеатре

Ахкан зал берий сеанс **«Къона турпал».** Долалу: 9 с. **«Даь сесаг».** Долалу: 12.40, 4,20, 8 с. **«Дезал боацаш».** Долалу: 10.45, 2.35, 6, 9.40. 25-ча мая денз — **«Сага кхел».**

Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо чІоагІа хала а хеташ кодам бу РСФСР-а Лакхехьарча Совета депутат волча новкъостага Мазурин Онуфрий Михайловичага ха йоацаш еннача цун сесагах.

МАЗУРИНА
Варвара Аристарховнайх

ІаІаман-Іилмайи атеистически гІулакхех

Іилмои дынои къахьегамах дувцар

Адамаша тайп-тайпара кхетаду Іилмеи дыи, мадарра аьлча цаІ шоллагІчоа духьала да. «Даьла болх ба из» яхаш дыно деш дола харц хьехамаш, хІанзарча Іилмо бокъонца дайза а дайзе хьахьокх, опыташца а теореца а дайза а дейзе, дІахьех.

Къахьегамах лаьца Іилмо дувцачоа юхе дыно дувцар нийсса юхамаччахьа да.

Библе тІа йоах, адамий фу доладаьчар къинош бахьан долаш дала сага тІатесса Іазап да къахьегам, къахьегарца саг «далла хьалхашка къиноех цІенлу», «Іаьхарт денчохь далла тІабода» никъ боакх цо шийна. Дукхача киназашкарча дына хьехамаш телараша бІаь шерашка тешабаьб шоашта тІехьара дынах тешаш бола нах «хьалхарча сага а цун къахьегама а дала наІалт аьннад» яхаш дола библе тІара дешаш харц де йиш ца хиларах.

Уж хьехамаш, дынах тешаш барий кортошка дувшадара новкъостал даьд, классови эксплуататорски обществош йолча моттигашка миллионаш болча наьха къахьегам Іазап хинна хиларо а долаш хиларо а. Шоай доІамехьа а боацаш наха эксплуататорашта хьега къа дала тІатесса Іазап да а яхаш, шоай бокъо яккхар духьа къахьегамхоша лоаттабеча къовсамах, общество чу революционни хувцам белтах къахьегамхой боахаш хиннаб мозгІараша.

Бокъонца долча хьалха латтача Іилмо уж тайпа къахьегамах йола уйлаш йита дукха ха я. Іилмо, е Іазап а, е «къахетам» а ца лерхІаш, сага вахара хиланза даргдоаца тІулакх лерхІ къахьегамах, дІаяхача хана а лийрхІаб иштта.

Къахьегар — саго деш дола бакъахьара гІулакх да. Цунца саго Іалам карадерзаду, шийна а обществона а хиланза дарг мел доаца хІама Іалашду. «Массаз а сага вахарца хиланза даргдоаца» гІулакх лаьрхІад къахьегамах Карл Маркса. Цо яьхад, Іаламо кийча хьакхолланза дола моллагІа а сага вахара эша хІама, къа а хьегаш саго ше Іалашде дезаш да массаза а.

Сага шийн дегІа а эшаш да къахьегилга. ХІара вай маьжено дегІ да дезаш хилча, цо болх бинза а из хьувш хиланза а яргьяц. Нагахьа санна маьженга болх ца байташ дукха ха яккхийтача дІалоацалургья из — хІаманна пайданна йоацача яргья. Масала, хьожаргда вай, нагахьа санна саго кулг дуккхача хана болх ца а беш, дийхка леладича фу хул. Цу тайпара лелаяьча маьжен пхьанаш доІалу, юххера а болх бе пайдана йоацача йоал.

Саго дегІ дахьача хана къахьегамо чІоагІа новкъостал ду цунна. Фр. Энгельса яьхад, лакхерчеи лохерчеи маьженашка ше-шийга доагІар дайташ, уж къоастаяьяр, къамаьл шаьрдайтар, вай дегІакхувлар, маймала хьоанах хьаькъал дукхагІа долаш бола сага хьоа хьахилийтар, кхыйола хІама холуш йола маьженаш дегІайоалаяьр къахьегам ба.

Къахьегача хана а къахьегам бахьан долаш а сага кхетам шербеннаб, ше деш дола хІама са кхеташ цу цо. Энгельса яьхад, саг ше а къахьегамо хьакхеллав ала йиш йолаш да. Цхьан оагІорахьара Іилмо бокъонца бакъдаь хьахьеккхача гІулакхаштеи шоллагІча оагІорахьара бакъде йиш йоацаш киназо къахьегамах дувцачоаи юкъера вІащдухьаленаш тІехьтІехьа дикагІа кхетаеш латт дукхача наха. Мичча бесса дале а, кІезига-дукха а общественон истории Іалами довзаш вола хІара саг цун уйла ца йича Іелургвац.

Алхха ше къахьегам бахьан долаш сага Іалам карадерзаде мега бола къахьегам — дала дайта Іазап, даьша даь къинош бахьан долаш дала тІатесса бала ба яхаш дувцачох бІаргаш а дувшадаь теша безам бола нах ханаш дІа ме ух кІезигагІа хул.

Цу хьалашка чІоагІа «хувцаелар» мозгІарашеи сектанташеи къахьегамах дувца хабараш.. Библи юстара а кхесса, «даьла эгІазло» йиц а енна, тхьовра духьала болаш санна чІоагІа къахьегам хестабу хІанз ды кхайкабечар. «Лаьттан тІа къахьегилга сага дилла хинна хиннад», дика къахьегаш болча даьлах тешача наха «даьлагара къахетам» ІотІабелх яхаш а иштта кхыдараш а дувц цар хІанз.

Иштта долче, Іилмои дынои къахьегамах яхар юкъера юкъ яккха йиш йоацаш цаІ да-кх хІаьта? ВІалла тара а дац! Кхы бахьан а дац, ханага хьежжа, хІанзарча вахарца тарбала гІерт мозгІараши сектанташи. ХьалхагІа санна сардамаш дахац цар Іилманна карагІдувлараштa а космически яьссленашка майрра Лаьтаннеи Маьлхаи го тувсаш лелача искусственни спутникашта а. Нах атта хІамах тешаш а чехка хІама дуцлуш а ма бий аьнна а хеташ, ды кхайкабеш бараш къарлу хІанз, Іилма эшаш а дац пайдана а дац яьхадац кераста дыно цІаккха а, яхаш. Московски духовни академерча профессоро А. И. Петровс «Московски Патриархиян журнала тІа» дувц Коперника, Джордано Брунона, Галилейна, кхыча хьаькъал долча а дийнача а наха даь низаш цхьаболча фонатикаша а папски Іаьдало а даьд яхаш. Католически дынах ше дувцаш цхьа дош аьннадац профессора Петровс кераста дыно Іилманна духьала лоаттабаьча къовсамах лаьца, кхыметтел дукха ха йоаццаш а тІехьа эрсий дына кулгалхой а медицинана карагІдаьннача кІигаш дахара, «далла духьала» да а яхаш, духьала хинна хилар а «диццалийтад» цо.

ГІулакх цикагІа теркал дича, атта да кхетаде: къахьегамах ше дийца дешаш хувцар мара, Іилмо яхача наькъа тІа бала дага бац ди, вулам даргдоацаш дац цун гІулакхаш. ХІанз сихбенна къахьегам могабеш ба ды кхайкабераш. МалагІа къахьегам ба цар могабер? Сендухьа хьегаш дола къа да цар могадер.

«Ший са кІалхардаккхар духьа», «даьла духьа» хьега деза къа, йоах дыно. Евангелийски керастай-баптистий «Братски вестник» яхача журнала тІа яздаь да укх тайпара дешаш: «Мадарра аьлча, моллагІа а къахьегам дынца оагІув болаш ба, хІаьта из мога ца беш цхьаккха ды а бац... Къахьегилга — ламаз делга да».

Капиталистически мехкашкарча ды кхайкабеш болчар болхлой тІахьех низ дІа ца кхоачаш халача балха мутІахьа хилара. Дыно маьлехьа лоархІ цхьаккха бокъо а йоацаш лаьша санна эксплуататорашта наха беш бола болх, уж царна мутІахьа хилар, «промышленносте машар лоаттабара» а «далла хьашт долаш» бола болхлоштеи капиталисташтеи юкъера барт лоаттабара а тІахьех уж дына кулгалхоша.

ХІанз социализм йолча хана а, кхоачаш дІаяьннаяц дынаи Іилманнеи юкъера башхало — дуненца безам боацаш, нахаца юкъа боацаш, хьалха латтача Іилманца бувзабенна боацаш бола «са кІалхара даккхар духьа», «даьла духьа» беш бола болх цхьана мишта тарбергба дына харц хьехамашцара цІенбенна хьакъаьстача коммунизм хьалъеш боахкача наьха хьакъ долаш болча, вахар тоадеча, сакхетамеча къахьегамца!

Ховш да, кхыметтел къахьегам иштта «кердача тайпара» бувца баьккхаболлашехьа а, хургда яхача сигаларча даьла дикай духьа ца а хьегаш, дынах тешаш болча наха шоай сакхетамца, дунен чу керда вахар оттадар духьа къахьегара дына новкъарло еш хилар.

Тахан, библе тІарча даьссача хабарех ды хьахаьдача хана а тІехьа, теша йиш йолаш дац, дыи Іилмеи цаІ шоллагІчо дІа ца доаккхаш, цхьанне шоллагІдар харц ца деш цхьана тарлуш даха йиш я» яхаш дувцача ды кхайкаберех. Уж даьсса къамаьлаш да, чулоацам а корта а болаш къамаьлаш дац уж, гучахьара бакъдараш кхы тайпа да.

Эзараш шераш ца ды дунен чу баьнна, цхьабакъда селлара дукха ха ше укх дунен чу йоаккхаш, марксистско - ленински Іилманца советски социалистически строяс укх шовзткъа шера даьчул эзарлагІа дакъа гІулакх даьдац къахьегамхошта дыно.

«Хьай юхьмараш хьацарах а юзаш йоахаргья Іа хьайна яа сискал»! — яхаш дийцад киназашкарча ды кхайкабечар бІаьшерашка. Ишта доацаш, деза Іазап а даь шоашта тІабожабаь хинна къахьегам сийлени, майреи, турпалени гІулакх а даь дІаоттабаьб капитализма гІабаех мукъадаьннача халкъаша.

Іилманна карагІдаьнна Іаламате дика хІамаш, йоккхий социалистически гІишлош хьалъе йолаяр, рационализаторскии изобретательскии балхашка карагІдаьнна хІамаш бахьан долаш коммунизми социализми хьалъеш доахкача мехкашка хьаькъалцеи низацеи хьегача къина юкъе хинна башхало дІайоалаш латт, къахьегамцара гІулакхаш овлангара хувцаденна кердача тайпара эттад. Из иштта хилар къаьгга дика гучадоал коммунистически къахьегама бригадаш вІашагІъеххаш хиларца.

Балхашта механизации автоматизации яро хала а оттавеш а долча балхашта, дыно массаза а даькъала дувцаш хиннача «хьацара» кІалхара боах вай болхлой. Кердача материально - технически ларда тІа социалистически производство дІахо дегІа ме ух, масса оагІорахьара нах дегІабоалабарца цхьана тІехь-тІехьа дукхагІа эггара царна чІоагІагІа хьашт дола гІулакх а хинна дІаоттаргба къахьегам.

Шеко йолаш дац, саго къахьегаш ца хилча масса оагІорахьа цхьатарра цегІава йиш ца хилар, сага кер чІоагІболийташ, цун массайолча маьженашкара цІий хьоадеш бола, низаца беш бола болх ца бича йиш ца хилар. Мехка индустриализаци яри балхашта автоматизаци яри цу гІулакха цхьанна хІаманца духьала дац, хІаьта советски граждaний моральнии физическии унахцІено дІахо йодача хана чІоагІъяра новкъарло еш а дац. Цу гІулакхашта лаьрхІа да уж шоаш а.

Даьла духьа а ца хьегаш дунен духьа хьегаш дола къа да саг хьаьвр. Дунен тІа эггара нийсагІа йола общество — коммунизм — оттаяр духьа къахьегаро эггара доккхагІча иразага вугаргва саг!

Ю. ФРОЛОВ,
Іилман заслуженни деятель вола профессор.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица 23. ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехкто кхама секретара — 2-25-72; корректорске 2-30-91; партийни вахареи экономикани отделий — 2-25-72.

СФ01295 1918 шерарча 11-ча августа цІерах йола типографи, Нохч-ГІалгІай АССР, г. Грозный, Революцен проспект, 30/3. Заказ № 3064.